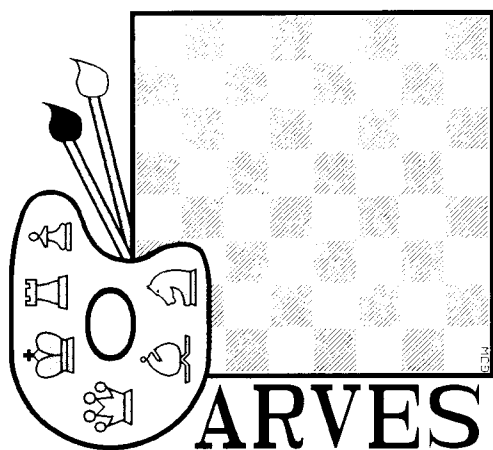

EBUR

Orgaan van de

ALEXANDER RUEB VERENIGING

voor Schaakeindspelstudie

Kwartaalschrift, 9e jaargang, nummer 4, december 1997

Redactioneel

door Harold van der Heijden

Zojuist heb ik weer het laatste artikel voor dit nummer uit mijn printer laten glijden, en rest mij nog het schrijven van dit redactioneel. Het komt regelmatig voor dat ik op zo'n moment denk: hoe krijg ik die bladzijde vol? Maar uiteindelijk komt het er dan toch weer op neer dat ik het nodige moet schrappen. Kort en bondig is nooit mijn stijl geweest (helaas)....

Dit keer wordt het weer eens ouderwets proppen, want er zijn weer een hoop losse feitjes en feiten te melden.

Allereerst moet ik tot mijn spijt het verslag van de oploswedstrijd van ARVES, die op 29 november in Amsterdam werd gehouden, naar het volgende nummer doorschuiven. Op bladzijde 5 kunt u wel alvast de eindstand zien. De winnaar was overigens dit keer **Marcel van Herck**. Misschien heb ik de volgende keer in dit verband een aardige verrassing voor u!

In de weergave van de lezing van Averbach (zie *EBUR* 1997/2) werd op bladzijde 11 naar aanleiding van een vraag van Wouter Mees gerefereerd aan een man die zijn vraag over Shogi beantwoordde. Wouter schreef me dat die persoon Dhr. Blommers is uit Den Haag. Ook liet hij me weten dat Murray in *A History of Chess* op pagina 147 enige voorbeelden geeft van Shogi-problemen. Waarvan akte.

Zoals u in het verslag van onze secretaris op de volgende bladzijde kunt lezen werd Wouter Mees op

de najaarsvergadering tot **erelid** van ARVES benoemd. Ook hierbij zal waarschijnlijk in het volgende nummer uitgebreid worden stilgestaan. Namens de gehele vereniging alvast van harte gelukgewenst!

Op dezelfde vergadering werden de aanwezige ARVES-leden door de organisatie van het Fontystoernooi uitgenodigd om aan een heuse **VIP-simultaan** tegen Ljubojevic deel te nemen. Kijk, daar in Tilburg weet men tenminste op de juiste manier om te gaan met ARVES! Misschien had men later wel wat spijt. Want diverse burgervaders en andere notabelen, die al na een zetje of tien de koning moesten omleggen, stonden enkele uren later al nippend aan kostelijke drankjes en peuzelend aan heerlijke vishapjes wat ongeduldig over onze schouders te morsen. Want Ljubojevic melkte nog een beter T-P+L eindspelletje tegen mij uit tot de winst op zet 51 (en hij begreep nog niet waarop ik opga!). Jurgen Stigter wist, afgezien van een fraaie dame die (vooral) tegen Ljubojevic over betere capaciteiten beschikte dan schaak-techniek, als enige de grootmeester een remise te ontutfutselen.

Dat men in Tilburg de zaken op de juiste waarde inschat, blijkt uit de resultaten van een onderzoek dat Ruud Lemmers in *Schaaknieuws* van 27 september 1997 publiceerde. Op grond van de gemiddelde KNSB-rating van ratinghouders is ARVES de op-

twee-na sterkste schaakvereniging van Nederland (gem. 1983), na Panfox/De Variant (2064) en ESGOO (1998)!

Tijdens de (oplos!)-wedstrijd te Amsterdam ondervonden we dan ook al de nodige belangstelling van de media. Een weliswaar bescheiden filmploeg maakte opnamen om op een later tijdstip op een lokale amsterdams zender uit te zenden. Het lokkertje was ongetwijfeld de interessante lezing van Hans Bouwmeester over de Loper als mede- of tegenstander in het eindspel.

Het wordt hoog tijd dat ARVES een speciaal bestuurslid aanstelt voor PR-zaken, want het kan niet lang meer duren of we zitten 'live' in de 'prime-time' zondagavond-uitzending van Studio Sport!

Overigens zijn we nog niet door iedereen ontdekt, want Hans Ree publiceerde in *NRC Handelsblad* van 8 november 1997 een overigens zeer lezenswaardig verhaal met de titel 'Plagiaat in het Eindspel'. Daarin wordt verhaald over de rechtszaak die Kasparjan tegen Nadareishvili aanspande wegens plagiaat. Ree kent helaas de studies niet, maar had natuurlijk bij ons aan kunnen (moeten?) kloppen voor nader onderzoek!

Kopij voor het volgende nummer graag inleveren voor:

1 maart 1998

Verslag van de ledenvergaderingen van 1997

door Hans Buijs, sekretaris

De ledenvergadering van 12 april 1997

De voorjaarsvergadering werd ditmaal gehouden te Amersfoort, in denksportcentrum "Het Labyrinth." Een goede suggestie van Ed van de Gevel, zoals de aanwezige leden hebben kunnen constateren.

Het voorstel van het bestuur om de status van donateurs per reglement te regelen kreeg geen steun van de vergadering en werd voorlopig ingetrokken.

De overgrote meerderheid van de aanwezigen zag geen reden om de leeftijdsgrens van 70 jaar voor bestuursleden te handhaven. Aan wijziging van de

statuten zijn echter kosten verbonden, wat sommigen op de gedachte bracht de statuten op dit punt te negeren. Het is de vraag of dit principieel te verdedigen is. Doordat het quorum voor een statutenwijziging ontbrak zal de wijziging in stemming worden gebracht op de najaarsvergadering, wanneer een meerderheid van de aanwezige leden voldoende is voor wijziging. Omdat de herverkiezing van bestuurslid Ignace Vandecasteele met dit punt samenhangt, zal de bestuursverkiezing eveneens tot die vergadering worden aangehouden.

De ledenvergadering van 4 oktober 1997

Evenals vorige herfst vond ARVES gastvrij onderdak bij het FONTYS toernooi, zodat de aanwezige leden na de vergadering zelf konden vaststellen, of Kasparov inderdaad van die eigenaardige gezichten trekt.

Het voornaamste agendapunt was de statutenwijziging. Deze werd aangenomen, zodat de leeftijdsgrens voor bestuursleden is vervallen. Daardoor kon ook de bestuursverkiezing vol gens plan doorgang vinden. Met uitzondering van de sekretaris waren alle bestuursleden af tredend en herkiesbaar. Er waren geen tegenkandidaten gesteld, en daarmee was hun herverkiezing een feit.

Als datum voor de oploswedstrijd werd 29 november 1997 gegeven. Ditmaal zal Ward Stoffelen de regie voeren, vanaf volgend jaar heeft René Olthof zich beschikbaar gesteld.

De begroting van EG wordt licht gewijzigd, die van ARVES onveranderd goedgekeurd. Voor 1997 zal de kaskommissie bestaan uit Harm Benak en Gijs van Breukelen. De reserve zal in de voorjaarsvergadering van 1998 worden gevonden. Overigens wordt de bijdrage aan de KNSB (voor leden die geen lid zijn van een andere vereniging) van f 20,- naar f 22,50 verhoogd. De penningmeester zal deze verhoging doorberekenen.

Op voorstel van Rolf Hendriks werd Wouter Mees benoemd tot erelid van ARVES, vanwege zijn 75ste verjaardag en zijn verdiensten voor de vereniging en de eindspelstudie. Het spreekt vanzelf dat dit bij akklamatie geschiedde. In een komend nummer van *EBUR* zal op dit heugelijke feit nader worden ingegaan.

De volledige tekst van notulen en statuten is opvraagbaar bij uw sekretaris.

The Rinck-Kubbel match - part 4

by Alain Pallier

In 1929, the theatre of the Rinck-Kubbel fight moved to Rinck's country of adoption: Spain, but only after a soviet skirmish: Leonid Kubbel was the judge of the *Shakhmatny Listok* 1928 tourney (second 1928 half-year) and among the studies he had to rank one was a Rinck composition! The award was published in the april 1929 issue of *Shakhmatny Listok* (and it was revised in the july issue): for Rinck, it was one of the worst result of the decade since Rinck was forestalled by no less than seven soviet composers. Here is the award:

Shakhmatny Listok 1928 II

1st prize: A.Troitzky
 2nd prize: A.Gurvich
 3rd prize: M.Liburkin I
 4th prize: A.Herstman
 5th prize: M.Liburkin
 1st hm: T.Gorgiev
 2nd hm: V.Bron
 3rd hm: S.Zhigis
 4th hm: H.Rinck
 sp hm: V.Rauzer

com: V.Bron, N.Grigoriev, M.Henneberger, T.Gorgiev, brothers Sarychev

Rinck was more successful in Spain: two tourneys were organized at the same time: first *La Nau* (a Barcelona newspaper), published in november 1929, then *El Noticiero2* (a Zaragoza newspaper), with the award dated 15 decembre 1929 and published in *Jaque!!*, february 1930. Both were judged by Esteban Puig y Puig (1878-1940), the author of *La doctrina del final artistico*.

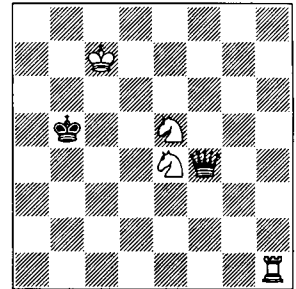
Soviet composers were present in both tourneys: for Rinck it was a revenge:

La Nau 1929:

1st prize: H.Rinck (motto: Cassiopée)
 2nd prize: H.Rinck (motto: Persée)
 3rd prize: T.Gorgiev (no motto)
 1st mention: L.Kubbel (motto: Carmencita)
 2nd mention: A.Herstman (no motto)
 3rd mention: V.de Barbieri

Rinck's studies will surprise nobody. 1929 was the most prolific year in Rinck's career (130 studies published, most of these being Rook + minor pieces versus Queen !)

H.Rinck 1st prize *La Nau* 1929

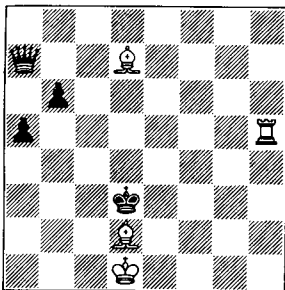
Win

1. ♖c3+! ♜c5! 2. ♜h5 ♜f1
 (2... ♜h4 3. ♖d3(d7)+) 3. ♜h4!
 ♜f7+ 4. ♖d7+, or 3... ♜f4
 4. ♖a4(e4)+.

Three queen - sacrifices (on f7,f4 and h4) are answered by three counter-checks.

- 1 In the provisional award, 3rd prize was awarded to Hans Cohn: the study was disqualified due to an anticipation by Blathy. It seems that Rinck was unaware of the revision of the award since, in 1414, his study is credited with a 5th mention - thanks to Timothy Whitworth who, as punctilious as, pointed out this mistake by Rinck).
- 2 The complete heading of this tourney was: Concurso Internacional de Finales artisticos a la memoria del Ilmo Sr D. José Esponera Ortiz de Urbina organizado por los ajedrecistas del Casino de Zaragoza

H.Rinck
2nd prize *La Nau* 1929

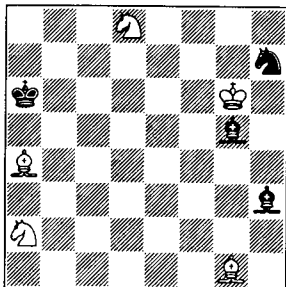

Win

1.♞d5+ ♖c4 2.♙e6 ♖e7!
3.♙g8! ♖g7/ f8 (g7) 4.♞d8+
(♞g5+), or 1...♖e4 2.♙c6 ♖c7!
3.♙a8 ♖b8/ c8 (a7) 4.♞d8+
(♞xa5+).

Kubbel's study is also a (pawniess) domination study but with minor pieces only:

L.Kubbel
1.hm *La Nau* 1929

Win

1.♖c6! ♙d2! 2.♖xh7 ♙e6
(2...♙f5+ 3.♖g7 ♙e6 4.♖ab4+
♙xb4 5.♖xb4+ ♖a5 6.♙d3!
♖xa4 7.♖c5+) 3.♖ab4+! ♙xb4
4.♙c2! (Now not 4.♖xb4+?
♖a5 5.♖d3 ♙f5+!) 4...♙e1

(4...♙a5 5.♙d3+ ♖b7
6.♖xa5+) 5.♙d3+ ♖b7
6.♖d8+.

In the award the solution is one move longer, with w♖ on f7 and b♙ on h6 instead of g5: 1.♖f7 ♙g5 etc. It was discovered later that 1.♙c6 was also possible.

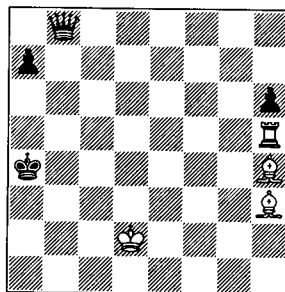
The provisional award of *El Noticiero* was rather curious since there were 4 (classical) prizes, 4 'accessits' (an old word translated in English by: certificates of merit), 1 special prize, and 6 mentions. In the revised award, prizes and accessits were mixed up.

El Noticiero ("Casino de Zaragoza") 1929-30

1st prize: H.Rinck
2nd prize: H.Rinck
3rd prize: L.Prokes
4th prize: H.Rinck
5th prize: A.Herbstman
6th prize: H.Rinck
7th prize: J.Maciel
sp pr: H.Rey
1st hm: L.Kubbel
2nd hm: H.Gininger
3rd hm: V.Gandolfi
4th hm: H.Gininger
5th hm: L.Prokes
6th hm: L.Salkind

Excepted first prize, Rinck's studies have short solution (4 or 5 moves): it is astonishing to imagine that it was enough then for collecting prizes...

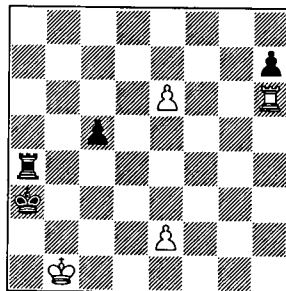
H.Rinck
1st prize *El Noticiero* 1929-30

Win

1.♙d7+ ♖b4 2.♙e7+ ♖c4
3.♙e6+ ♖d4 4.♙f6+ ♖e4
5.♖e2! ♖f4 6.♞h4+ ♖g3
7.♞g4+ ♖h2 8.♖f2 ♖b6+
9.♙d4 ♖xe6 10.♞h4+ ♖h3
11.♙e5+ ♖h1 12.♞xh3 mate.

H.Rinck
2nd pr. *El Noticiero* 1929-30

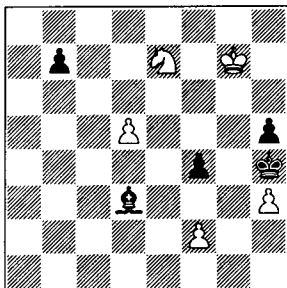
Win

1.e7 ♞b4+ (1...♞a8 2.♞a6+
♞xa6 3.e8♖) 2.♖a1 ♞e4
(2...♞b8 3.♞a6+ ♖b4 4.♞b6+
♞xb6 5.e8♖) 3.♞h3+ ♖b4
4.♞h4 ♞xh4 5.e8♖.

The Platov brothers also realised three sacrifices of the rook for promoting a pawn

(L'Italia Scacchistica 1923, correction 1925)

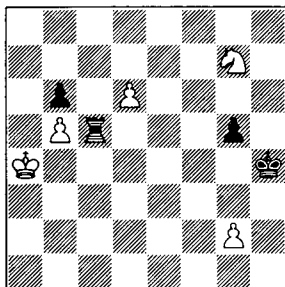
H.Rinck
4th pr. *El Noticiero* 1929-30

Win

1. ♖g6+ ♜g5 (1... ♜xh3
2. ♖xf4+) 2. ♗e5! ♘b5(c2)
(2... ♙f1 3. d6 ♙xh3 4. ♖f3+ ♜f5
5. d7; 2... ♙f5 3. ♖f3 mate)
3. ♖f3+ ♜f5 4. ♖d4+.

H.Rinck
6th pr. *El Noticiero* 1929-30

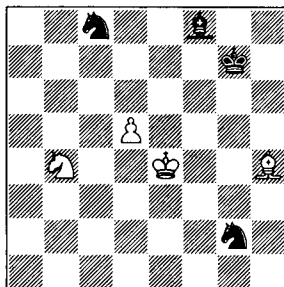

Win

1. d7 ♖d5 (1... ♜c4+ 2. ♜b3 ♖d4
3. ♖f5+) 2. ♖f5+ ♜h5 3. g4+
♜xg4 (3... ♜g6 4. ♖e7+)
4. ♖e3+.

Kubbel entered only one study,
but what study!

L.Kubbel
1st hm *El Noticiero* 1929-30

Draw

1. ♙f2 (1... ♙g3? and White
doesn't control b6, allowing
1... ♙xb4 2. d6 ♖b6! and Black
wins.) 1... ♙xb4 2. d6! (2. ♜f3?
♖e1+ 3. ♜e2 ♖c2 4. d6 ♙xd6)
2... ♖xd6+ (2... ♙xd6 3. ♜f3 and
now 3... ♖e1 is no longer
possible, allowing 4. ♙g3 after
3... ♖f4) 3. ♜f3 ♖e1+ 4. ♜e2
♖c2 5. ♜d3 ♖a3 (5... ♖a1
6. ♙d4+) 6. ♙d4+ ♜f7 7. ♙c3!
♙c5 8. ♙d4 ♙b4 9. ♙c3 draw.

The black 'self-blocks'
condemn Black to positional
draw. A perfect gem: all men
have moved.

Eindstand ARVES Studie-opswedstrijd 29-11-1997

Plaats	Naam	1	2	3	4	5	6	pnt
1.	M. van Herck	2	5	3	3	2½	5	20½
2.	P.v.d. Heuvel	2	1	0	6	3	5	17
3.	L. Palmans	2	4	0	2	2	5	15
4.	H. Benak	1	5	0	1	1	5	13
5/6.	A. v. Oosterhout	2	5	0	2	2½	-	11½
5/6.	J. Stigter	3	1	4	1	1½	1	11½
7.	Johan de Boer	2	1	0	1	1½	5	10½
8.	E. v.d. Gevel	2	5	0	2	0	1	10
9.	H. v.d. Heijden	2	1	0	0	½	5	9½
10.	Jaap de Boer	2	1	2	2	2	-	9
11.	Buijs/Hendriks	2	1	0	0	-	2	5

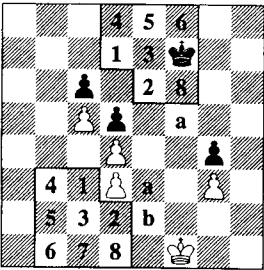
After this spanish round three
years passed before a new direct
fight (to be continued).

HERSTELWERKZAAMHEDEN

door Teun Balemans

Sommige mensen houden er zonderlinge hobby's op na. Het is mogelijk om 'gewone' schakers uit te leggen wat een eindspelcompositie is. Het wordt moeilijker als u uitlegt wat er zo leuk is aan eindspelen met pionnen. Als u ook nog uitlegt wat corresponderende velden zijn verliest het gesprek zich in een mist van onbegrip. In de herfstvakantie heb ik mij beziggehouden met het werk een van Zinar. Drie werkstukken hadden mijn bijzondere belangstelling.

Zinar 1983
(naar Bianchetti)

Wit wint

Zinar geeft de volgende winstweg: 1.♖e2 ♗f6 2.♖d1! (maakt onmiddellijk gebruik van het schema dat in het diagram is opgenomen) 2...♗f7 3.♖c1 ♗f6 (Zwart is gedwongen veld f5 in de gaten te houden.) 4.♗b2 (Wit speelt naar een cijfer dat voor de

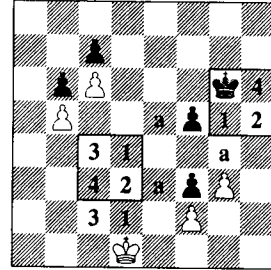
zwarte koning onbereikbaar is.) 4...♗e6 5.♗b3 ♖d7 6.♖c3 en zwart heeft geen zinnige zet meer. Het valt op dat wit over een aanvalsveld beschikt waar geen adequaat verdedigingsveld tegenover staat, veld e2. Dit biedt hem ongekende mogelijkheden. Zolang hij geen invasie toelaat op de damevleugel kan hij naar hartelust manoeuvreren zonder de winst op het spel te zetten. Streng genomen is in deze studie dan ook geen sprake van corresponderende velden. De ingetkende cijfers komen slechts de aanvallende partij van pas.

In deze formatie is ook een zettenreeks denkbaar die een zet meer tijd neemt. In de stelling wit ♗b4 zwart ♖c7 volgt 1.♖c3 ♖d7 2.♖d2 ♗e6 3.♖d1 ♗f7 (De beperkte geldigheid van het schema springt in het oog. Als zwart conform het schema naar f6 speelt, volgt een snellere winst: 4.♗e2 ♗e6 5.♖d2.) 4.♖c1 ♗f6 5.♗b2 ♗e6 6.♗b3 ♖d7 7.♖c3 etc.

De volgende twee werkstukken bleken in de oorspronkelijke vorm incorrect.

Zinar 1983
(zie diagram volgende kolom)

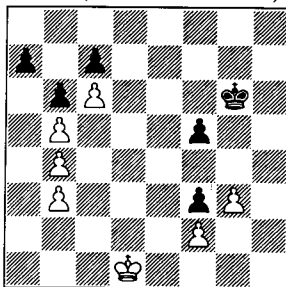
Wit wint

Oplissing: 1.♖c2! ♗h6 2.♖c3 ♗g6 3.♖c4 ♗g5 4.♖d4 ♗h5 5.♖d5 ♗g4 6.♗e5 ♗g5 (6...♗h3 faalt uiteraard op 7.♗f4!) 7.♗e6 en wint. In het diagram is niet aangegeven dat d5 met f6 correspondeert. Voor een goed begrip van de logica van de zwarte verdediging, dient men hier echter wel rekening mee te houden. Helaas heeft zwart reeds op de eerste zet een betere zet tot zijn beschikking. 1...♗f6! 2.♖d3 ♗e5 3.♗e3 ♖d5 4.♗f4!? ♖c4! 5.♗xf5 ♖d3 6.♗e6 (6.g4 ♗e2 7.g5 ♗xf2 8.g6 ♗e1 9.g7 f2 10.g8 ♗f1 ♗) 6...♗e2 7.♖d7 ♗xf2 8.♗xc7 ♗xg3 9.♗xb6 f2 10.c7 f1 ♗ 11.c8 ♗. Dit type stelling is tegenwoordig het domein van de computer. Het is remise. Behalve evidente blunders beschikt wit slechts over één 'gewone' slechte zet. Na 11...♗h1? moet wit 53 zetten ploeteren om een nipte overwinning te behalen.

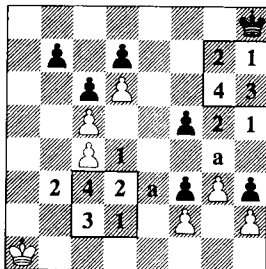
De studie is niet te corrigeren door een witte pion op b4 toe te voegen. Wit kan op meer dan een moment een gunstig dame-eindspel bereiken. De stelling is evenmin te redden door naast een witte pion op b4 een zwarte pion op a7 toe te voegen. Men zie: 1.♖c2 ♕f6! 2.♗d3 ♖e5 3.♜e3 ♗d5 4.♜xf3 ♗c4 5.g4 fxg4 6.♜xg4 ♜xb5 7.f4 a5! (na 7...♜xc6 volgt sterk 8.b5!) en wit wint niet meer. Een zwarte pion op a7 plus een witte pion op a4 of a6 lost ook niets op. In het eerste geval krijgt wit de opmars a4-a5 kado, in het laatste geval wordt de opmars van de witte koning naar d7 weer onevenredig sterk. De enige mogelijkheid om de studie te redden bestond (voor zover ik heb kunnen vinden) uit de toevoeging van drie pionnen. Na toevoeging van een witte pion op a4 en twee zwarte pionnen, op a7 en a5, ontstaat een volstrekt adequate stelling. Helaas illegaal! Ik heb één legale stelling met drie extra pionnen gevonden, die aan mijn opzet voldeed.

Zinar (correctie Bailemans)

Wit wint

De oplossing komt overeen met de originele auteursoplossing

Deze stelling verschilt op twee wezenlijke punten van de voorafgaande. In de eerste plaats is e5 het enige invasieveld in het centrum, zwart verdedigt dit veld op g5. In de vorige studie speelde ook de d-lijn en het vrije veld op h3 een rol. De ingetekende cijfers komen dan ook niet overeen. Verder zijn de a-lijn en de b-lijn van belang omdat wit de damevleugel ook via deze lijnen kan aanvallen.

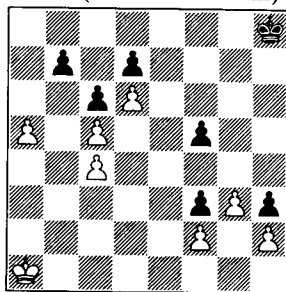
oplossing: 1.♖a2! ♖g8 2.♖a3 ♗f7 3.♜b2! (3.♖a4? ♗f6 4.♖a5 ♖e5 5.♜b6 ♗d4 6.♗c7 Het alternatief dat ook in verband met de gecorrigeerde stelling van belang is, gaat verder met 6.♜xb7 ♗d3 7.♗c7 ♖e2 8.♜xd7 ♗xf2 9.♜xc6 ♖g1 10.d7 f2 11.d8♖ f1♖ en 12.♖d2 faalt op ♖g2=; 6...♗d3 7.♜xd7 ♖e2 8.♜e6 ♗xf2 9.d7 ♖g2 10.d8♖ ♗xh2! =) 3...♖g7 4.♜b3 ♗f6 5.♖c2 ♖g6 6.♖c3 ♖g5 (6...♜h6 7.♜b4 ♖g5 8.♖a5 ♗f6 (8...f4 9.g4) 9.♜b6 ♖e5 10.♖c7 (of 10.♜xb7 ♗d4 11.♖c7 ♗d3 12.♜xd7 ♖e2

13.♜xc6 ♗xf2 14.d7 ♖g2 15.d8♖ ♗xh2! 16.♜b5! f2 17.c6 en wint het dame-eindspel) ♗d4 11.♜xd7 ♗d3 12.♜e6 ♖e2 13.d7 ♗xf2 14.d8♖ en wint.) 7.♗d3 ♗h5 8.♗d4! ♖g5 9.♖e5 en wint.

Helaas kan zwart het sterker spelen. Op de 7e zet volgt 7...♗f6! 8.♖e3 (8.♗d4 ♖e6 9.♗d3 ♗f6! =) 8...♖e5 9.♜xf3 ♗d4 10.♖f4 ♗xc5 11.♜xf5 b5! plus remise.

De mogelijkheid om deze studie te corrigeren is minder groot dan bij de vorige. Als de a-lijn met pionnen wordt geblokkeerd vallen de beginzetten weg en blijft alleen het slot over. De enige correctiemogelijkheid bestaat m.i. uit de toevoeging van een witte pion op a5.

Zinar (correctie Bailemans)

Wit wint

De oplossing komt overeen met die van Zinar. In allerlei nevenvarianten waarin wit aanvalt via de a-lijn offert wit eerst zijn pion op a6 om vervolgens succesievelijk alle zwarte pionnen te elimineren.

Thema en Variaties (1)

door Wouter Mees

Een andere titel, **nog** steeds hetzelfde onderwerp! Maar zoals gezegd komt de nadruk nu wat minder te liggen op wat herhaald wordt en **wat** meer op wat daarbij verandert. Thema en Variaties dus; dat **moet** toch duidelijk genoeg zijn!

De moeilijkheid is **echter** dat de woorden die wij in de spreektaal gebruiken dikwijls ontleend zijn aan een bepaald vakgebied en daar veelal een specifieke betekenis hebben die niet zomaar naar een ander gebied kan worden overgezet. Definities zijn dus nodig.

De begrippen "Thema" en "Variaties" zijn ontleend aan de muziekwereld.

Thema heet daar (*Winkler Prins Muziekencyclopedie*):

"een uit één of meer motieven tot een organisch geheel versmolten muzikale gedachte", en variatie:

"verandering van een thema, welke betrekking kan hebben op.." (volgt een aantal aspecten). Voor geoefende luisteraars blijft het thema bij die soms ingrijpende veranderingen herkenbaar.

Veel van dit alles zou men rechtstreeks op het gebied van de schaakstudie toe kunnen passen, ware het niet dat er over deze begrippen geen eenduidigheid blijkt te bestaan. Wat zeggen de theoretici? Merkwaardigerwijze bevatten noch het *Themaboek* (van

Nanning en Koldijk) noch *Het Schaakprobleem, Ideeën en Scholen* (van Weenink), noch *De Schaakstudie* (van Rueb) iets wat op een definitie van "thema" lijkt.

Maar A.C.White zegt in *The Good Companion Two-mover* (1922):

"The theme of a problem (or study, voegt *The Oxford Companion to Chess* er aan toe) consists of the line or lines of play which were uppermost in the composer's mind when he made the problem (or study) and which presumably will chiefly interest the solver."

En volgens R.C.Moore (*Two-Move Chess Problems*, 1986) is thema:

"The principle idea of a problem".

Duidelijk dus een ruimer begrip. Gelukkig komt ons "boek van het jaar" te hulp. In de "Glossary" bij *Charged Moves and Progressions* zegt Harrie Grondijs hierover: "Theme: A clearly distinguishable subject matter of the study: this can well be an "atomic" chess manoeuvre like pinning..., but normally it expresses a concept on a higher, composite level (like...a systematic movement), for which level the "atomic" manoeuvres constitute constructive building blocks.

The theme can be subordinated to a supertheme."

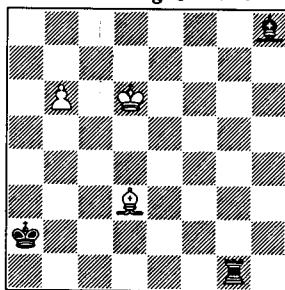
De term: "thema" kan zowel betrekking hebben op een bouwsteen (thematisch motief), het samenstel van bouwstenen (thema in de gebruikelijke zin), als op de combinatie van thema's tot een "superthema". Drie lagen dus.

In de titel van dit opstel wordt met "thema" bedoeld: het (enkelvoudige) thematische motief, dat aan variaties onderhevig is. En nu: over tot het onderwerp zelf!

Om de verwarring te vergroten heb ik in "Herhalingsoefeningen"(5) bij VSS (wat was dat ook weer?)

de term: "thema" gebruikt voor het samenstel van bouwstenen. En bij deze VSS waren wij gebleven. De "Vergelijkende Studiën-Studie" had betrekking op een vijftal uitwerkingen van hetzelfde gegeven:

A.Wotawa
Schach-Magazin 1948

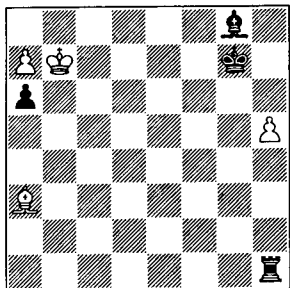

1) Remise

1.b7 ♖g5/♗e1 2.♔f5/♙e4 ♚x♔
3.b8♗ ♙e5+ 4.♔d5/♗e6 =.

A.P.Grin

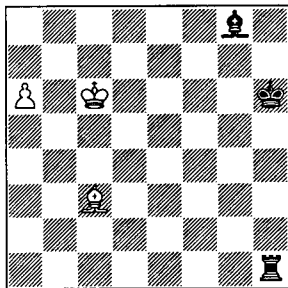
4de e.v. *Vetsjernije Leningrad*
1965

2) Remise

1.♙b2+ ♗h6 2.♗c6 ♚hx5/♗d1
3.♙e5/♙d4 ♚xe5/♚xd4 (A)
4.a8♗ ♙d5+ 5.♗d6/♗c5 =;
A 3...♙h7 4.♔d5 ♚h4/♗e1
5.♙f4±e3+ ♚xf4/♚xe3 6.a8♗
♙e4+ 7.♗e5/♗d4 =.

I.Vandecasteele
EG 43, nr.2 1976

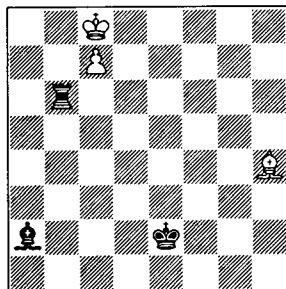
3) Remise

1.a7 ♗d1/ ♚h5 2.♙d4/ ♙e5
♚xd4/ ♚xe5 (A) 3.a8♗ ♙d5+
4.♗c5/ ♗d6 ♙xa8 5.♗xd4/
♗xe5=;

A 2...♙h7 3.♗d5 ♗e1/ ♚h4
4.♙e3+/ ♙f4+ ♚xe3/ ♚xf4
5.a8♗ ♙e4+ 6.♗d4/ ♗e5 ♙xa8
7.♗xe3/ ♗xf4 =.

J.E.Peckover

1ste pr. *Problem* 1958-59

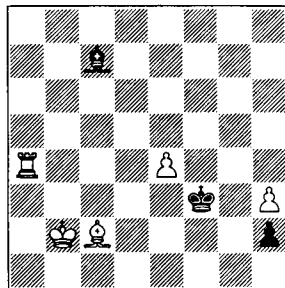

4) Remise

1.♗d8 ♗d6+ 2.♗e7 ♚c6 3.♗d7
♚h6 4.♙f6 ♙b1 5.♗e6 ♚h5
6.♙g5 ♚h8 7.♙d8 ♚h5 8.♙g5

V.A.Koroljkov

4e pr. *Sjachmaty w SSSR*
1964

5) Wit wint

1.e5 ♙xe5+ 2.♗a2 ♙d4 3.♙b3
♗e4 4.Ta5 ♙c5 5.♙a4 ♗d5
6.♙a6 ♙b6 7.♚xb6 h1♗
8.♙c6+ ♗c5 9.♙xh1 ♗xb6
10.h4.

Nu maakt de componist van nr.3, Ignace Vandecasteele, mij er op attent dat nr.21 (*), van Grin, nevenoplosbaar is na 1.♙f8+ ♗f6(h8) 2.h6 en 2...♙d5+ 3.♗xa6 ♗g6 4.♙g7, of 2...a5 3.♗b6 ♙d5 4.♗xa5 ♗g6 5.♙g7, en remise. Zijn studie (zie nr.3) is bedoeld als correctie van Grin. Er zijn ook "kwaliteitsverschillen". Een aspect om even bij stil te staan. Vandecasteele zelf noemt in *64 studies op 64 velden* (no.10) zijn versie een veredeling van de studie van Grin, en merkt op dat deze laatste twee pionnen méér nodig had. Hij voegt er echter aan toe dat de oplossing bij Grin ook één zet langer is. Die

1 De studie van Grin werd aanvankelijk zonder pion h5 gepubliceerd (en is in die vorm ook terecht gekomen in het FIDE-Album over die periode); doch is dan onoplosbaar wegens 1.♙b2+ ♗h7! 2.♗c6 ♚h6+ 3.♗c5 ♚h5+, en zwart wint.

verlenging is gegaan ten koste van de economie. Was die verlenging nu gewenst? In de ogen van de "Nieuw-Russische Grootmeesters" beslist wel; het gaat er bij hen juist om het 'kale idee' aan te kleden, te camoufleren dus, door een inleiding. Een principe dat ook Marwitz onderschreef. Daartegenover staat de (modernere?) opvatting van b.v. Benko, dat toevoeging van materiaal pas verantwoord is als daardoor verdieping van de thematische inhoud bereikt wordt. Eigenlijk ook al de opvatting van Réti.

Ziet en kijk: de discussie spitst zich toe op de vraag, wat nu eigenlijk de thematische inhoud is!

Hoe dan ook, Vandecasteele heeft wel degelijk "gescoord" door beter gebruik te maken van de in de stelling zelf verborgen nuances: Na 1.a7 ♖d1 2.♗d4 ♚c1 houdt wit remise door 3.♙d7! ♗d5 4.♗e3+ en 5.♗xc1. U speelt dat alles toch na met bord en stukken?

Na deze uitwijding keren wij terug tot de VSS zelf. Er zijn dus nu vier studies overgebleven, ter vergelijking.

Bij Wotawa is er nog nauwelijks sprake van complicatie. Het thematische motief verschijnt in twee parallel verlopende varianten.

Vandecasteele geeft een extra vertakking op de tweede zet, waardoor een tweede variantenpaar ontstaat,

verschuiven ten opzichte van het eerste paar.

Bij Peckover is de thematische lijn wat verder doorgetrokken, zowel naar voren (thema voorbereiding) als naar achteren (de oplossing mondt uit in een "slinger", in plaats van dood te lopen). Opgemerkt wordt dat zwart op ieder moment ook de afwikkeling uit de vorige studies kan kiezen; maar "men" is gewend alléén de langste variant als hoofdlijn te beschouwen.

De studie van Koroljkov geeft de meest ingrijpende verandering te zien: De torenpartij slaagt er in de remisedreiging te ontwijken. De conventie (en niets anders!) wil dat dit met kleurverwisseling gepaard gaat. Het spelverloop krijgt een logisch karakter: de verdedigende koning wordt buiten het vierkant van de pion gelokt. Er is nu niet meer sprake

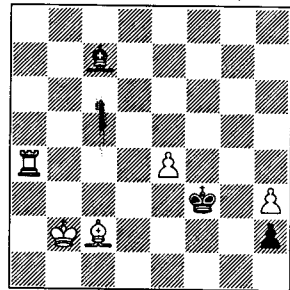
van bijvarianten in de vorm van vertakkingen; alle zijlijnen zijn valse sporen geworden.

Wie heeft commentaar op het bovenstaande? Een detective onder de lezers kan een snedige opmerking maken.

O, ja! In een vorig artikel ("Herhalingsoefeningen(4)", uit *EBUR* '97/1) is al eens de opdracht verstrekt, een studie van Rinck te bewerken met verwisselde kleuren. Dat heeft niet bepaald geleid tot veel reacties. Nogmaals: wie waagt een poging? Zo'n onderneming kan bijzonder vruchtbaar zijn.

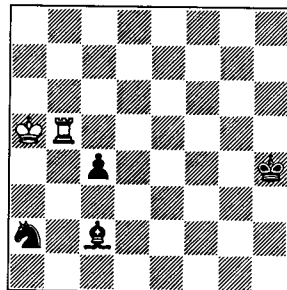
Als duwtje in de rug een geheel ander voorbeeld, van de meester zelf! Ter bevordering van de zelfwerkzaamheid komen de oplossingen pas in een volgend nummer.

H.Rinck
3de pr. *Geskoslovensky Sach*
1938
 (publicatie in 1937)

5) Remise

H.Rinck
***De Schaakwereld* 1938**

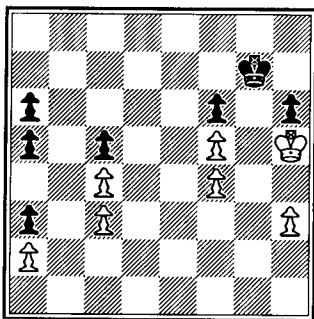

6) Wit wint

terugkeren. We bespreken de stellingen echter alleen voorzover ze andere aspecten tonen. Dat betekent, dat in de meeste diagrammen en varianten de zwarte pion al op a4 staat.

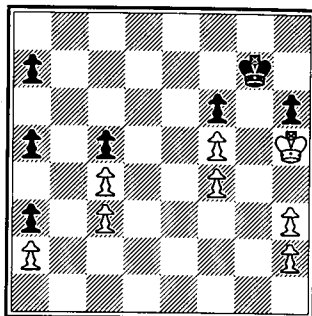
Variatie 1

In het archief van Rolf Hendriks bevond zich al materiaal rond dit thema, waaronder deze stelling:

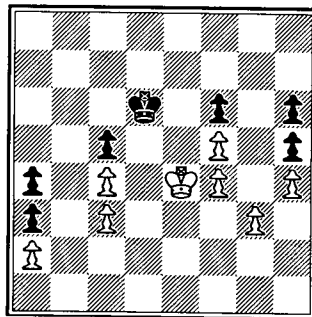
De achterliggende gedachte is, dat zwart een tempo achter de hand moet houden voor het geval de $W\text{♔}$ op h5 komt. Antwoordt zwart met ... ♟g7 , dan zou h5 ♞h7 verliezen doordat de $Z\text{♚}$ niet op tijd terug is om te verhinderen dat de $W\text{♔}$ via d5 wint. Daarnaast speelt ook het motief uit *Blij met Balemans*, de tocht van de $W\text{♔}$ van h5 naar c2 om ...a4 af te dwingen, vervolgens terug naar h5 om ... ♞h7 af te dwingen, en dan pas naar d5 om c5 te veroveren, in deze variatie een rol ($W\text{♞h5}$, $Z\text{♟g7}$):
 1. ♟g4 ♞f7 2. ♟f3 ♞e7 3. ♞e3 ♞d6 4. ♞d2 ♞d7 5. ♞d3 ♞d6 6. ♞c2 a4 7. ♞d2 ♞c7 8. ♞d3 ♞c6 9. ♞e2 ♞d6 10. ♞f2 ♞d7 11. ♞e3 ♞e7 12. ♟f3 a5 13. ♟g4 ♞f7 14. ♞h5 ♟g7 15. h4 ♞h7 16. ♟g4 ♟g7 17. ♟f3 ♞f7 18. ♞e4 ♞e7 19. ♞d5 en wit wint.

In zijn al vaker genoemde brief gaf Balemans een stelling (inmiddels gepubliceerd in *Schaaknieuws*) die hetzelfde beeld laat zien als deze eerste variatie, maar daaraan nog een aantal pionzetten toevoegt:

De oplossing van de auteur: 1. ♟g4 ♞f7 2. ♟f3 ♞e7 3. ♞e3 ♞d6 4. ♞d2 ♞d7 5. ♞d3! ♞d6 6. ♞c2! a4 7. ♞d2! ♞c7 8. ♞d3 ♞c6 9. ♞e2! ♞d7 10. ♞e3! ♞d6 11. ♞e4 a6 12. ♟f3 ♞e7 13. ♟g4 ♞f7 14. ♞h5 ♟g7 15. h4 a5 16. h3 ♞h7 17. ♟g4 ♟g7 18. ♟f3 ♞f7 19. ♞e4 ♞e7 20. ♞d5 en wit wint.

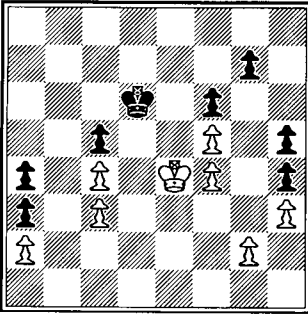
Variatie 2

In deze stelling (wit heeft ...a4 al afgedwongen) wil wit doormiddel van g4, ♟xg4 en ♞h5 de pion op h6 aanvallen. Dat lukt natuurlijk alleen, als de $W\text{♔}$ op f3 staat. Als we de koningen op de korresponderende velden e4 en d6 zetten, blijkt wit aan zet niet te winnen, terwijl zwart aan zet verliest:

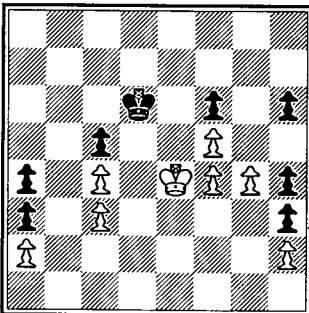
1. ♟f3 ♞e7 2. g4 hg4+ 3. ♟xg4 ♞f7 4. ♞h5 ♟g7 5. ♟g4 ♞f7 6. ♟f3 ♞e7 7. ♞e4 ♞d6 8. h5 ♞c6 en remise, want h6 is voor wit onbereikbaar geworden.
1. ... ♞c6 2. ♟f3 ♞d7 3. g4 hg4+ (of ♞e7 4. g5 fg5 5. fg5 hg5 en wit wint) 4. ♟xg4 ♞e7 5. ♞h5 ♞f7 6. ♞xh6 en wit wint.

Variatie 3

Nu is f6 gedekt en zwart heeft de keus tussen twee pionzetten (de derde, ...a4, is al geweest). Maar wat er ook gebeurt, geen van die pionnen zal een vrijpion worden. Toch is zwart ook hier verzekerd van remise, mits de Z♖ korrespondeert. Bijvoorbeeld (W♖e4, Z♖d6): 1.♖f3 ♖e7 2.g4 hg3ep! 3.♖xg3 ♖f7! 4.♖h4 g6! 5.fg6+ ♖xg6 en wit moet berusten in remise (6.♖g3 f5), want 6.f5+? ♖xf5 7.♖xh5 ♖e4 8.♖g6 f5 9.h4 f4 10.h5 f3 11.h6 f2 12.h7 f1♖ 13.h8♖ ♖f5+ is niet aan te raden.

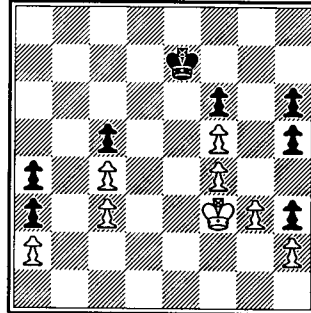
Variatie 4

Ook hier geldt, dat zwart (na ...a4) remise houdt door gebruik te maken van de toegevoegde velden. In de meest interessante bewijsvariant gaat de Z♖ helemaal naar a2 (W♖e4, Z♖d6): 1.g5 hg5 2.fg5 fg5 3.f6 ♖e6 4.f7 ♖xf7 5.♖f5 g4 6.♖xg4 ♖g6 7.♖xh4 ♖f5 8.♖xh3 ♖e4 9.♖g4 ♖d3 10.h4 ♖c2 11.h5 ♖b2 12.h6 ♖xa2

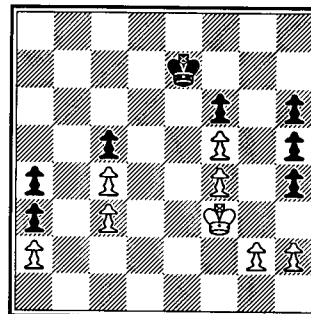
13.h7 ♖b2 14.h8♖ a2 15.♖h2+ ♖b1 16.♖g1+ ♖b2 17.♖f2+ ♖b1 18.♖e1+ ♖b2 19.♖d2+ ♖b1 20.♖d1+ ♖b2 en wit heeft niet beter dan eeuwig schaak, zie 21.♖xa4 a1♖ 22.♖xa1+ ♖xa1 23.♖f5 ♖b2 24.♖e5 ♖xc3 25.♖d5 ♖b4 en zwart wint.

Variatie 5

Retrograde analyse bracht de twee laatste variaties aan het licht. Na g4 h4 ontstaat de stelling van variatie 4. We zullen zwart weer eens laten verliezen (W♖f3, Z♖e7): 1...♖d7 2.g4 h4 3.g5 fg5 4.fg5 hg5 5.♖g4 ♖e8 6.♖xg5 ♖f7 7.♖xh4 ♖f6 8.♖g4 ♖e5 9.♖g5 ♖e4 10.f6 ♖d3 11.f7 ♖xc3 12.f8♖ en wit wint.

Variatie 6

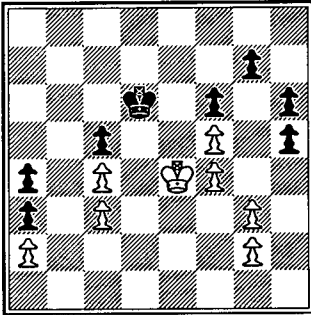

Weer een stapje verder terug, en nog steeds verliest zwart (na ...a4) als hij de korrespondentie moet opgeven:

- a. (W♔f3, Z♚e7) 1...♔d7 2.g3 ♚e7 3.♚g2 (g4? ♔d6 4.g5 fg5 5.fg5 hg5 6.♚e4 g4 7.♔f4 g3 8.hg3 h3 9.♔f3 ♚e5 en zwart wint) ♔f7 4.♔h3 hg3 5.♔xg3 ♔f8 6.♔h4 ♚g8 7.♔xh5 ♚g7 8.h3 ♔h7 9.♔g4 ♚g8 10.♔f3 ♔f7 11.♚e4 ♚e8 12.♔d5 en wit wint.
- b. (W♚e4, Z♚d6) 1...h3 2.♔f3 (of g3, wat leidt tot de vorige variatie, maar vooral niet gh3? h4 en ... h5 remise) h4 3.g3 h5 (hg3 4.♔xg3) 4.g4 hg4+ 5.♔xg4 ♚e7 6.♔h5 en zwart is te laat.

Epiloog

Tot besluit een stelling die op de snijtafel is geseuveld. Maar er zit nog zoveel leuks in, dat we haar graag met de lezers willen delen:

Als de koningen op f3 en e7 staan, zou zwart aan zet moeten verliezen. Dat gaat echter niet door, als zwart ...g5 speelt. Die verdediging lukt niet, als de koningen op e4 en d6 staan, want de W♚ maakt ...f5 onmogelijk. Toch maakt zwart aan zet nog remise, en wel als volgt (W♚e4, Z♚d6):

1...♚c6 2.♔f3 ♔d7 3.g4 ♚e7/i 4.♚g3 ♔f7 5.♔h4 g6/ii 6.fg6+ ♔xg6 7.f5+ ♔f7 8.♔xh5 ♚g7 9.g5!/iv hg5 10.♔g4 ♔f7 11.g3!/v ♔f8! en wit komt niet verder.

i. Na hg4+? heeft wit het veel gemakkelijker: 4.♔xg4 ♚e7 5.♔h5 ♔f7 en verder als inii.

ii. 5...hg4? 6.♔xg4 ♔f8 7.♔h5 ♔f7 8.g4 ♔f8 9.♔g6 ♚g8 10.g5 hg5 11.fg5 fg5 12.♔xg5 ♔f7 13.♔g4!/iii (geeft zwart geen enkele kans) ♚e7 14.♔f3! (zwart moet verdedigen op d6 en f6, maar die velden grenzen helaas niet aan elkaar) ♔d7 15.♔f4 (of eerst ♚e4) ♚e7 (ook ♔d6 16.♚e4 verliest) 16.♚e5 ♔f7 17.♔d6 ♔f6 18.♔xc5 ♔xf5 19.♔d6 (♔d5 ♔f6 20.♔d6 ♔f7

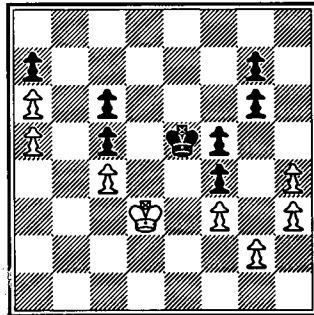
is niet verstandig) en de dreiging c8♚+ kost zwart nog een tempo.

iii. Het alternatief 13.♔f4? blijkt slecht: ...♔f6 14.♚e4 ♚g5 15.♔d5 ♔xf5 16.♔xc5 g5 en nu zou 17.♔d5 g4 18.c5 g3 19.c6 winnen, maar na 17...♔f6 18.♔d6 g4 19.c5 g3 20.c6 g2 21.c7 g1♚ 22.c8♚ ♚g3+ trekt zwart aan het langste eind. Als wit daarom 17.♔d6 speelt, lukt het vangen van de dame op g1 niet meer.

iv. De zet g3 moet zuinig worden bewaard; zwart dreigt straks op zijn beurt binnen te dringen via h5 of e5.

v. Dit is het enig juiste moment voor deze tempozet, want de Z♚ staat precies tussen e5 en h5 in. Maar zwart kan op zijn beurt de status quo handhaven, zie zijn antwoord op deze zet.

Met wit aan zet zijn de varianten precies dezelfde, maar dan beginnend met 1.♔f3 ♔d7 2.g4 enzovoort. We kunnen er een remisestudie van maken door in de diagramstand de kleuren te verwisselen:

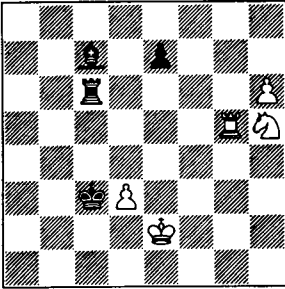
Wit speelt en maakt remise.

In 1819 stuurde de uitgever en komponist (van muziek overigens) Anton Diabelli aan alle bekende notenschrijvers van zijn tijd een walsje op, met het verzoek er een variatie op te schrijven. Dat leverde een aardige verzameling op. Alleen Beethoven reageerde in eerste instantie niet, maar in 1823 verraste hij vriend en vijand met liefst drieëndertig variaties op dat schijnbaar onschuldige thema. Is er een Beethoven onder onze lezers?

Het Beste van Teletekst BRTN (1ste semester 1997).

door Fernand Joseph

G.M.Kasparjan
1e prijs Kubbel-MT 1945/46

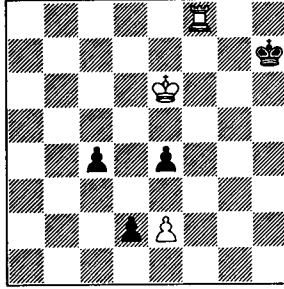

1) Wit speelt en wint.

1.♖g7! ♜xh6 (1...♙b6 2.h7 ♞h6
3.♞h5 wint of 2...♞c8 3.♞g6
♙d4 4.♗f5 of het meer
verrassende ♞c6+! Ook een
andere zwarte eerste zet verliest
snel na 2.♗f5) 2.♞c5+ ♖d4
3.♞c4+! ♗e5 (en niet 3.♞xc7?
♞h2+ en 4...♗xd3 remise)
4.♞xc7 ♗f6 5.♗e8+ ♗f7 6.♞c8
♞g6 7.♗c7 ♞c6 8.♗d2! e5 (of
8...♞c5 9.♞f8+ ♗xf8 10.♗e6+)
9.♗b5! ♞c8 10.♗d6 wint.

Nog aan te merken dat 1.h7?
♞e6+ 2.♗f2 ♞h6 slechts tot
remise leidt in deze moeilijke
studie!

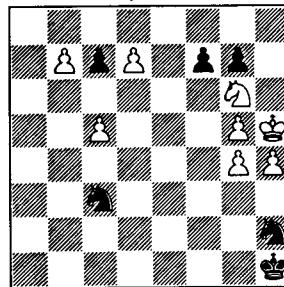
V.Pachman
1e prijs Havel MT 1961

2) Wit maakt remise.

1.♞f1! c3 2.♞h1+!! ♖g6
3.♞g1+ ♗h5 4.♗f5 ♗h4 5.♗f4
♗h3 6.♗e3 ♗h2 7.♞f1 ♖g2
8.♞a1! remise. Zwart is in
zetzdwang! Niet 2.♗f7? ♗h6
3.♗f6 ♗h5 4.♗f5 ♗h4 5.♗f4
♗h3 6.♗e3 ♗h2! 7.♞a1 ♖g2!
want hier is wit in zetzdwang en
verliest!

H.Gininger
Shakmaty v SSSR 1933

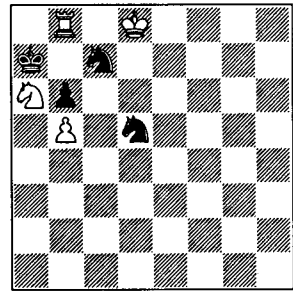

3) Wit speelt en wint.

1.d8♙! ♗f1 (1.d8♗? ♗f1;
dreigt ♗g3 mat; 2.♗xc7 ♗e2!
3.b8♗/L ♗f4+ 4.♗xf4 ♗g3+!
5.♗xc3 fxc6+ 6.♗xh6 pat!)
2.♙xc7 ♗e2 3.b8♙! fxc6
4.♗xg6 wint.

Twee looperpromoties (op
dezelfde kleur!) redden wel, wat
twee dames niet konden..!

J.Capablanca & Em.Lasker
Vossische Zeitung 1914

4) Wit speelt en wint.

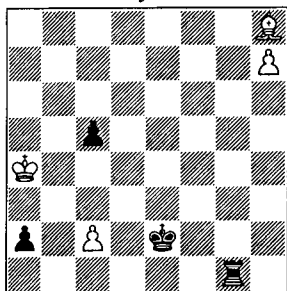
1.♗xc7! ♗xc7 2.♞a8+!!
(2.♗xc7 pat, en ook na 2.♞c8?
♗xb5 wordt het remise)
2...♗xa8 (2...♗xa8 3.♗xc7
♗a7 4.♗c6 wint) 3.♗c8 ♗c7
4.♗xc7 ♗a8 5.♗xb6 met
gekende winst (5...♗b8 6.♗a6
♗a8 7.b6 enz.)

Vooraf de patvermijding dankzij
wits 2de zet is de moeite
waard..!

[Red: Deze "studie" is geen
echte studie, maar het einde van
een vluggertje tussen
Capablanca en Lasker.
Capablanca vond de winst

achter het bord. De stelling is later ook nog eens op een postzegel afgebeeld.]

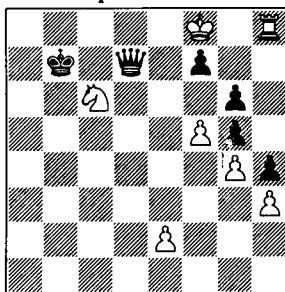
O.Pervakov
Shakmatisty Rosii 1991

5) Wit speelt en wint.

1.♔a1! ♚h1 (1...♚xa1 2.h8♚
♚b1 3.♚e5+ ♜f1 4.♚f6+ ♜g1
5.♚g7+ ♜h1 6.♚h8+ ♜g1
7.♚g8+ en 8.♚a2 wint) 2.h8♚
♚xh8 3.♔xh8 c4! 4.♔a1!
(♔b2? is remise) 4...♜d2 5.c3
♜c2 6.♜a3 ♜b1 7.♔b2! a1♚
8.♔xa1 ♜xa1 9.♜b4 wint.
Van een "marathonloper"
gesproken...!

R.Lemaire
Europe Échecs 1980

6) Wit speelt en wint.

1.fxg6! fxg6 2.♚h7!! ♚xh7
3.♔d8+ en 4.♔f7 wint. Nu is de
zwarte dame opgesloten en wit
wint dank zij de vrije e-pion..!?

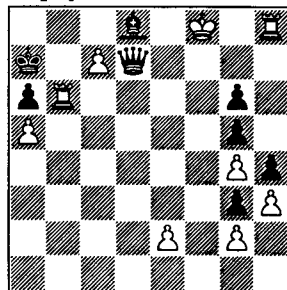
Een prachtige vondst, maar de
vraag is of wit nog wint na bv.
1...♚d6+ en 2.♜xf7 -Volgens
de schaarse uitleg die ik vond
haalt wit een dame - best
mogelijk, maar echt niet
gemakkelijk..!

[Red: bovendien heeft deze
studies één van de meest
verrassende weerleggingen die
wij kennen: na 2.♚h7!! volgt
2...♜a8!! en 3.♚xd7 is pat!
Julien Vandiest heeft nog
gepoogd deze studie te
corrigeren door verplaatsen van
het paard van c6 naar e8; maar
ook het einde van de studie
bleek incorrect: na 1.fxg6! fxg6
2.♚h7!! ♚xh7 3.♔d6+ luidde
nu de hoofdvariant: 3...♜c6
4.♔f7 ♜d5 5.e3!! (niet 5.e4+?
♜xe4 6.♔xg5+ ♜f4 7.♔xh7

♜g3 met remise) 5...♜c4 6.e4
♜d4 7.e5 ♜d5 8.e6! ♜xe6
9.♔xg5+ en wint. Echter na 7.e5
offert zwart zijn dame met
7...♚xf7+ met onmiddellijk
remise. Overigens kan zwart
ook 2...♜b6 spelen; hetgeen
ook in het origineel kan, om op
dezelfde manier de witte e-pion
te veroveren.

Bovendien is het idee van
M.Bordeniuk die maar liefst
vier verschillende studies met
thema maakte. De mooiste:

M.Bordeniuk
2e prijs Rubinstein MT 1967

7) Wit speelt en wint.

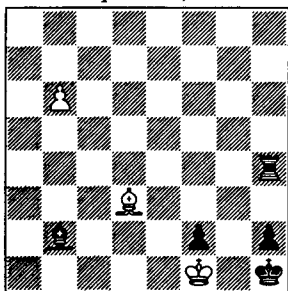
1.♚h7 ♚xh7 2.♚b7+! ♜xb7
3.cxd8♔+ ♜c7 4.♔f7 ♜c6 5.e4
♜c5 6.e5 ♜d4 7.e6 ♜e3 8.e7
♜f4 9.e8♔! (9.e8♚? ♚h8+
10.♜e7 ♚f6+ 11.♜d7 ♚c6+
12.♜e7 ♚f6+ 13.♜xf6) 9...♜e3
10.♔b5 ♜d4 11.♔xa6 ♜c5
12.♔d3 ♜c6 13.♔xg6 ♚xg6
14.♔e5+ Prachtig!]

(Un)solved mysteries

door Harm Benak

In de vorige aflevering behandelde ik een studie van J. Hasek, en merkte daarbij op dat wit subtiel moest manoevreren om te winnen. Het bleek echter nog iets subtieler te zijn dan ik had gedacht.

J. Hasek
Casopis #347, 1923

32) Wit speelt en wint.

Ik had de volgende oplossing gegeven:

1. ♖a6! ♠h7 2. ♗e2! ♜f7 (2... ♠h3 3.b7 ♗e5 4. ♗c4 wint) 3. ♗g4! en nu:

a) 3... ♠f6 4. ♗c8! ♠xb6 5. ♗f5! ♠b4 6. ♗h3 wint.

b) 3... ♠f8 4. ♗d7 ♠f6 5. ♗h3! ♠g6 6. ♗f5 wint.

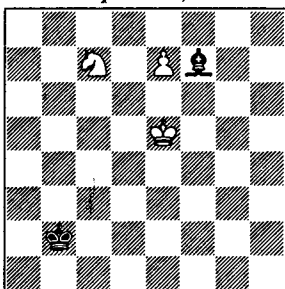
c) 3... ♠f4 4. ♗h3 wint.

De opletende lezer E. Izaks zag echter dat variant b) niet goed was, want na 6. ♗f5 ♠g1+ 7. ♜xf2 ♗d4+ 8. ♜e2 ♠g8 kan wit niet meer winnen. Dit wordt veroorzaakt door 5. ♗h3, en die moet dan ook vervangen

worden door 5. ♗c8! ♠xb6 6. ♗f5! ♠b4 7. ♗h3 en wint. Bedankt voor Uw reactie!

[HvdH: mijn computer vond een dual in deze studie: ook 2. ♗c4! wint: 2... ♠d7 3. ♗e2! ♠f7 4. ♗g4; of 2... ♠h5 3. ♗e2 ♠f5 4. ♗g4] alles analoog aan hierboven].

V. Kosek
Casopis #439, 1924

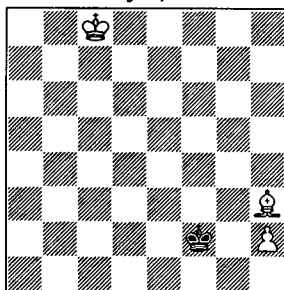

33) Wit speelt en wint.

De oplossing van dit mysterie bleek niet al te moeilijk te zijn. Het enige moeilijke is dat je even goed moet kijken waar het paard naar toe moet. 1. ♜f6 ♗h5 2. ♜g7 ♜c2 (2... ♜c3 3. ♗d5+ ♜d4 4. ♗f6 wint) 3. ♜f8 ♜d3 4. ♗d5 ♜d4 5. ♗f4 wint. De zwarte loper wordt hier door een goed samenwerkend koning en paard van de h5-e8 diagonaal verjaagd. Het mooie van deze studie is dat dat hier op twee verschillende manieren gebeurt. [HvdH: m.b.v. CD-ROM gecontroleerd: veel duals; bijv.

1. ♗e6 of 1. ♗b5; of na 2... ♜c3 3. ♗b5+, 4. ♗d6 en 5. ♗f7; of na 2... ♜c2 3. ♜f8 ♜d3 ook 4. ♗e6 met de bedoeling 5. ♗d8/g5 en 6. ♗f7].

J. Vancura
28 Rijen, 1924

34) Wit speelt en wint.

De oplossing van deze studie leek mij niet zo moeilijk. Ikzelf dacht dat het iets moest zijn als: 1. ♗e6! ♜f3 2. ♗d7 ♜f4 3.h4 ♜e5 4. ♜e7 en wint. Dat dacht ik totdat de inzending van de heer Z. Weger op de deurmat plofte.

Hij dacht er namelijk heel anders over: 1. ♗g2! ♜e3 2. ♗d7 ♜f4 3. ♜e7 ♜g5 4. ♜f7 ♜h6 5. ♜g8 ♜g6 (5... ♜g5 6. ♜g7 ♜g4 7. ♜g6 ♜h4 8.h3 ♜g3 9. ♜g5 en wint) 6. ♗f3 ♜h6 7.h4 ♜g6 8.h5+ ♜h6 9. ♜h8 ♜g5 10. ♜g7 en wint.

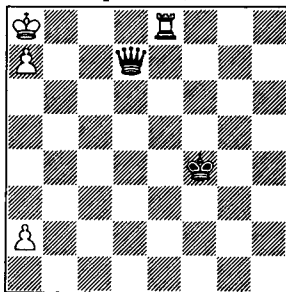
Aangezien beide oplossingen mij correct lijken, is het duidelijk dat de studie gekraakt is. Nu wordt het natuurlijk

interessant om te bepalen wie de "kraker" is. Ik denk dat die eer aan de heer Z. Weger te beurt valt, want ik denk dat de componist vast geen dual op de eerste zet toegelaten zou hebben (1. ♖f1! wint namelijk ook!).

[HvdH: ik vermoed dat de componist dat zelf ook gevonden heeft, want hij publiceerde ook een correcte versie met de witte koning op c3: 1. ♖d7! ♜e3 2. h4! ♜e4 3. h5! ♜e5 4. h6 ♜f6 5. ♖e8; zet 4 en 5 kunnen wel verwisseld worden].

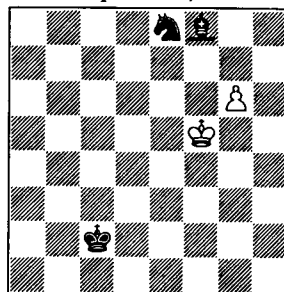
Dan nu de nieuwe mysteries. Beide zien er niet al te moeilijk uit.

M. Chodera
Casopsis #562, 1925

35) Wit maakt remise

J. Moravec
Casopsis #600, 1926

36) Wit maakt remise

Veel succes bij het oplossen van deze mysteries, en vergeet niet de oplossing voor de deadline op te sturen.

Classic Cooking

door Harold van der Heijden

Ongeveer een half jaar geleden werd ik benaderd door Professor Emilian Dobrescu met het verzoek om een flinke bloemlezing van zijn studies aan een gedegen correctheidsonderzoek te onderwerpen. Aan dat verzoek voldeed ik met veel genoegen; je maakt het per slot van rekening niet elke dag mee dat een wereldtopper een beroep op je doet. Bovendien gaf Dobrescu me toestemming om mijn bevindingen in *EBUR* te publiceren.

Even wat statistiek tussendoor: In mijn database heb ik 364 studies van Dobrescu. Van 41

daarvan was al bekend dat er iets niet klopte. Dat aantal is relatief gering; en dat verbaast me niet omdat veel studies van Dobrescu buitengewoon ingewikkeld zijn. "Uit het blote schaakhoofd" valt het niet mee daar de ongerechtigheden in te ontdekken. In totaal onderzocht ik van de rest ongeveer 200 studies en vond toch nog in 71 gevallen, die volgens mij en Dobrescu nog als correct te boek stonden, grote of kleine defecten.

Natuurlijk gebruikte ik bij mijn onderzoek de fameuze Thompson CD-ROMs

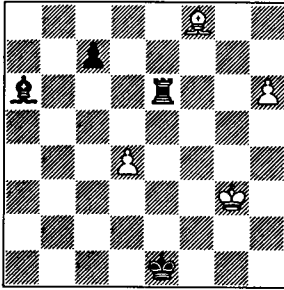
(inmiddels 4 CD's); Dobrescu heeft nogal wat studies met o.m. het materiaal ♖-♙+♘ op zijn naam staan. Verder heb ik behalve van mijn eigen schaakintuïtie vooral ook gebruik gemaakt van schaaksoftware (o.m. Fritz) in combinatie met (nu) up-to-date hardware (233 MHz MMX Pentium met 32Mb intern geheugen).

Ik presenteer hier een overzicht van een aantal opmerkelijke vondsten:

E.Dobrescu

2/3.p Szachy 1965

{v} Bulletin Problemistic 1997

1) Wit wint

In deze studie probeert wit de winst af te dwingen door de h-pion te promoveren. Daartoe moet de witte Koning in de door de componist bedoelde hoofdvariant halsbrekende toeren uit halen:

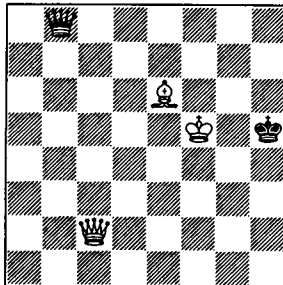
1.h7 ♖g6+ 2.♗h3!! (Na 2.♗h2? heeft zwart opeens een overhoedse aanval met 2...♗f2 3.h8♙ ♖g2+ 4.♗h1 ♖g1+ 5.♗h2 ♖g2+ en de koning kan niet ontsnappen wegens 6.♗h3 ♖c8+; Ook na 2.♗h4 ♖g2 3.♗h6 ♖h2+ 4.♗g5 ♖g2+ 5.♗f6 ♖f2+ 6.♗e7 ♖e2+ en wit heeft twee slechte keuzes 7.♗d7 ♖b5+; of na 7.♗d8 een enfilade: 7...♖b2) 2...♗f1+ 3.♗h4 ♖g2 4.♗h6 ♖h2+ 5.♗g5 ♖g2+ 6.♗f6 (niet 6.♗f4? ♖f2+ 7.♗e4 ♖e2+ 8.♗e3 en zwart's toren pakt de h-lijn met 8...♖h2) 6...♖f2+ 7.♗e7 (7.♗e6? ♖c4+ 8.♗e5 ♖e2+) 7...♖e2+ 8.♗d7!! (8.♗d8? ♖a2 9.♗f8 ♖h2) Nu is er de zelf-obstructie door de witte toren; de loper kan nu niet op b5 schaak geven, en ziet zich daarom gedwongen om op zijn beurt de h-lijn voor de toren de

verstoppem! 8...♗h3+ 9.♗d8 ♖a2 10.♗f8 Helaas voor zwart kan nu 10...♖h2 niet! 10...♖a8+ 11.♗e7

Een mooie studie. Helaas kan wit toch winnen in de variant na 2.♗h4. In plaats van blind vooruit te stormen, besluit de witte Koning tot een plotselinge terugtocht: 2...♖g2 3.♗h6 ♖h2+ 4.♗g5 ♖g2+ en nu 5.♗f4! ♖f2+ 6.♗g3 en wint. Eigenlijk simpel!

Deze dual was nou niet al te bijster interessant, maar dat geldt zeker wel voor het tweede probleem wat ik in deze studie vond: Zwart maakt toch remise. In plaats van 2...♗f1+ speelt hij 2...♖c8+! 3.♗h4 ♖g4+! 4.♗h5 ♖g2 5.♗h6 en nu lijkt zwart uitgepraat. Maar er zijn een paar spectaculaire remisewendingen na 5...♗g4+! Na 6.♗h4 ♖h2+ 7.♗g5 ♖h5+! 8.♗g6 ♖f5+! 9.♗xh5 ♖xh7 is het remise, en na 6.♗g5 is er de verrassing 6...♗e6+! 7.♗f6 ♖g8!

E.Dobrescu

1.hm Revista de Sah#544
11/1965

2) Wit wint

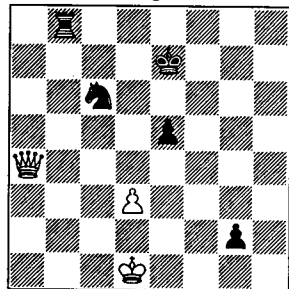
In het algemeen zijn vondsten met de CD-ROM wat minder spectaculair. Van het volgende voorbeeld geef ik alleen de hoofdvariant:

1.♖e2+ ♗h6 2.♖e3+ ♗h7
3.♖e4!! ♖d8 4.♖h1+ ♗g7
5.♖g2+ ♗h8 6.♖h3+ ♗g7
7.♖g4+ ♗f8 8.♖g8+ ♗e7
9.♖g5+ ♗e8 10.♖g6+ ♗e7
11.♖f6+ ♗e8 12.♖f7 mat.

Echter ook wint: 1.♗f7+! ♗h4 2.♖c4+ ♗h3 3.♖g4+! ♗h2 4.♖e2+ ♗g3 5.♖e1+ ♗h3 6.♖f1+! ♗h2 7.♖f2+ ♗h3 en nu een aardige stille zet: 8.♗e6! ♖g3 9.♖f6+! ♗h4 10.♖d4+! ♗h5 11.♖d5+ ♗h6 12.♖h1+
Bovendien wint in de hoofdvariant nog: 4.♖c4! ♗h8 5.♖h1+ ♗g7 6.♖g2+ ♗h8 7.♖h3+ ♗g7 8.♖g4+ ♗f8 9.♖g8+ ♗e7 10.♖e6+ ♗f8 11.♖f7 mat.

Naar sommige zetten kijk je eenvoudig niet:

E.Dobrescu

9.hm Isenegger MT, National
Zeitung 1966

3) Remise

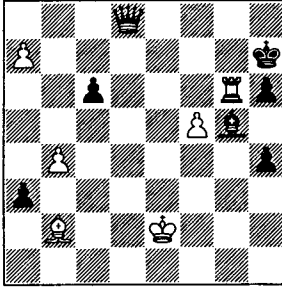
Wit moet de g-pion stoppen; maar hoe? Zwart dreigt natuurlijk ook nog een

torenschaak op de eerste rij. **1. ♖h4+ ♔d6 2. ♖f6+ (2. ♖h6+ ♔d5** en er is al geen aantrekkelijk schaak meer) **2... ♔c5 3. ♖f2+** en als de zwarte koning de b-lijn betreedt dan kan pion g2 geslagen worden, en anders blijft de dame toch schaak geven? **3... ♔d4! 4. ♖xg2 ♚b1+ 5. ♔d2 ♚b2+ 6. ♔c3** Dit was wit's bedoeling, want **6... ♚xg2** betekent nu pat. Zwart heeft echter het venijnige **6... ♚e2!** De toren is gedekt door het paard, en als de witte dame de 2e rij verlaat volgt er mat op c2. Ook dreigt zwart het pat op te heffen middels een tussenschaakje op b5 door het paard. Wat nu? **7. ♖f2!!** Pent het Paard! **7... ♔b5** Opnieuw is goede raad duur. Weliswaar dreigt er nu geen paardschaak, maar na het onvoorzichtige **8. ♖h2? ♔a4!** heeft wit geeft verdediging meer tegen bovengenoemde dreigingen. Na **9. ♖xe2 ♔xe2+ 10. ♔c4 ♔f4** behoudt zwart zijn laatste pion en wint. Echter met **8. ♖g2!!** redt wit zich. Op **8... ♔a4** volgt een reddend schaak op a8 (dat kan niet vanaf h2), en na **8... ♔c5** is er de positionele remise **9. ♖f2 ♔b5 10. ♖g2 =**. Prachtig!

Maar wit heeft een verborgen dual: **3.d4+!!** Die pion kan zwart op drie verschillende manieren slaan. Aan elke keuze kleeft een nadeel: na **3... exd4** wint wit de g-pion: **4. ♖g5+**, evenals na **3... ♔xd4 4. ♖f2+** of ook **3... ♔d5 4. ♖f3+**. Op **3... ♔xd4** volgt echter eeuwig schaak, o.m. omdat de zwarte koning de b-lijn niet betreden kan op

straffe van verlies van de toren met schaak: **4. ♖xe5+ ♔c4 5. ♖c7+! ♔d3 6. ♖g3+ ♔c4 7. ♖c7+ ♔d5 8. ♖d7+ ♔c4 9. ♖g4+ =**.

E. Dobrescu V. Nestorescu
Deutsche Schachzeitung 1966

4) Wit wint

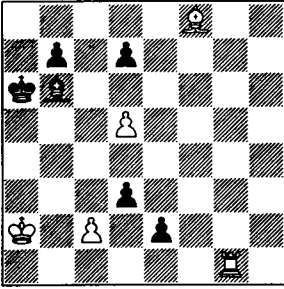
Opnieuw moeten de witte stukken alles uit de kast halen om hier de winst af te dwingen: **1. ♚g7+ ♔h8 2. ♚c3! ♔f6 3. a8♖!** (**3. ♚xf6? ♖xf6 4. ♚b7 ♖e5+**) **3... ♖xa8 4. ♚xf6 ♖a6+** en nu komt het allemaal zeer precies: **5. ♔f2!!** (Niet **5. ♔d2? h3!** **6. ♚a7+ ♔g8 7. ♚xa6 h2**, of **5. ♔e1? h3!** **6. ♔f2 h2 7. ♔g2 ♖e2+** **8. ♔h1 ♖f3+** **9. ♔xh2 ♖xf5 10. ♚a1 ♖f4+**, of **5. ♔e3? ♖b6+** **6. ♔f3 c5 7. ♚a1 ♖xb4 8. ♚f6 h3 9. ♔g3 h2 10. ♚g4+ ♔h7 11. ♚g7+** of **10. ♔xh2 ♖h4+** **11. ♚xh4 ♔xg7 12. ♚e1 ♔f6 13. ♔g3 ♔xf5**) **5... ♖b6+ 6. ♔g2! c5 7. ♚a1!** (**7. ♚e5? ♖xb4 8. ♔h3 ♖e4 9. ♚a1 ♖xf5+** **10. ♔h2** en zwart blijft nu diagonaal schaak geven: **10... ♖f4+** **11. ♔h1 ♖f3+** **12. ♔h2 ♖f4+**; **7. ♚c3? cxb4 8. ♚b7+ bxc3 9. ♚xb6 c2**) **7... ♖xb4 (7... ♖c6+ 8. ♔g1) 8. ♔h3!** Een opmerkelijke zetdwang. Wit

mag pas de dame op b4 gaan winnen als de zwarte pion naar a2 is opgespeeld, omdat anders de loper het niet kan bolwerken tegen a- en b-pion, omdat de b-pion kan opspelen tot b2 **8... h5 9. ♚f6!** (**9. ♚e5? ♖e4**) **9... ♖b6 10. ♚e5 (10. ♚a1? ♖b4)** **10... ♖b4 11. ♚a1!** (Nog steeds gaat **11. ♚g4+?** niet, omdat na **11... ♔h7 12. ♚xb4 cxb4 13. ♚d6 ♔g7 14. ♚xb4 ♔f6** wit's laatste pion verdwijnt) **11... a2** en nu dus eindelijk **12. ♚b7+**

Echter een dual, die overigens ook gepaard gaat met een nauwkeurige koningszet, bederft deze mooie studie: **3. ♚b7! ♖e8+** (**3... ♚xc3 4. ♚b8**) **4. ♔f1!** (of ook als enige andere zet **4. ♔d3!**) **4... ♚xc3 5. ♚b8 a2 6. ♚xe8+ ♔g7** en nu natuurlijk niet **7. a8♖ a1+**, maar het keurige magneetoffer **7. ♚e1! ♚xe1 8. a8♖** en wint pion a2 omdat veld a1 niet meer gedekt is.

De volgende eerste prijswinnaar staat in verschillende belangwekkende anthologieën. Kijkt u even mee: *1357#0890 4324#3987 FIDE-album 1968-70#787 Studii de Sah#029 Compozitia Sahista in Romania#761* en natuurlijk *EG#1529*. Toch zag niemand tot nu toe een wat banale dual:

E.Dobrescu
1.p Ianovic JT, *Revista de Sah* 1967

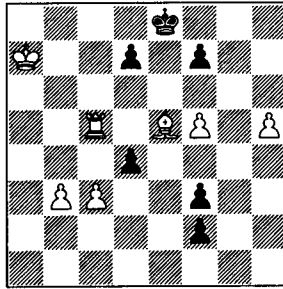
5) Remise

1.♞a1! d2 2.♝b3+ ♘a5
3.♞xa5+ ♝b6 4.♙e7! ♝c7
5.♞c5+ ♝b8 6.♙d6+ ♝a7
7.♞a5+ ♝b6 en nu opnieuw de
aardige zet 8.♙e7! Er dreigt mat
op d8, en als zwart de toren slaat,
volgt schaak op b4 gevolgd door
slaan op d2. Blijft over 8...♝c7,
waarna letterlijk en figuurlijk
herhaling van zetten volgt met
9.♞c5+ enz.

Echter als de loper op d6 staat,
gaat ook het eenvoudige 8.♝b4!
e1 ♞9.♞b5+ ♝a6 10.♞a5+ ♝b6
11.♞b5+ met eeuwig schaak.
Het moge duidelijk zijn dat dit
nou niet bepaald een
zogenaamde 'minor' dual is.

Met enige gene toon ik u de
volgende ramp:

E.Dobrescu
Shakhmatna Misl 1971

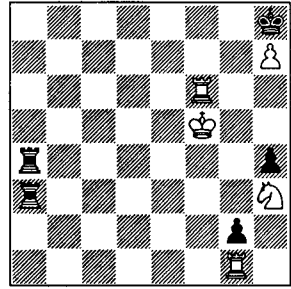

6) Wit wint

1.h6 f1 ♞ 2.h7 ♞h1 3.h8 ♞+
♞xh8 4.♙xh8 f2 5.♞e5+ ♝d8
6.♙f6+ ♝c7 7.♞c5+ ♝d6
8.♙g7! ♝e7 9.f6+! ♝e6
10.cxd4 f1 ♞ 11.♞e5+ ♝d6
12.♙f8+ ♝c7 13.♞c5+ ♝d8
14.♙e7+ ♝e8 15.♞c8+.

Ik kan me herinneren dat ik u
ooit bij een eerder gelegenheid
een studie toonde waarbij in een
bepaalde stelling elke
reglementaire zet won (als ik me
goed herinner minstens 10).
Hier is er voor bijna elke witte
zet in de hoofdvariant een
alternatief: 1.♙f6! d6 2.♞c8+
♝d7 3.♝b7! f1 ♞ 4.♞d8+;
2.♙d6! ♞a1+ (2...f6 3.♞c8+
♝f7 4.♞f8+) 3.♝b7; 3.♙f6!;
5.♙f6!; 6.♝b7!; 8.♝b6!;
9.♞e5+!; 9.cxd4!; 12.♝b6!;
15.♙d6!

E.Dobrescu V.Nestorescu
1.p *Szachy* 1969

7) Wit wint

1.♙g5 ♞a5+ 2.♝g6 ♞xg5+
3.♝xg5 h3 4.♝h6 ♞a8 5.♞a1!
♞b8 6.♞b1! ♞c8 (6...♞a8
7.♞fb6) 7.♞c1! ♞d8 (7...♞a8
8.♞fc6) 8.♞d1! ♞e8 (8...♞a8
9.♞fd6) 9.♞e1! ♞a8 10.♞fe6

Ook deze eerste prijs-studie
heeft een lek. Wit kan namelijk
ook op een andere ingenieuze
manier de torens verdubbelen
op een lijn tussen zwarte toren
en koning: 5.♞g6! ♞c8 6.♞c1!
♞d8 en nu 7.♞c2! waarna zwart
niet veel beter heeft dan 7...♞f8
(Want omdat de toren van c2
opnieuw pion g2 aanvalt, kan de
h-pion niet worden opgespeeld:
7...h2 8.♞g8+! ♞xg8 9.hxg8 ♞+
♝xg8 10.♞xg2+) 8.♞f2 ♞c8
9.♞gf6 en het is gelukt.
Dezelfde grap gaat natuurlijk
ook op zet 6, 7, 8 of 9 van de
hoofdvariant.

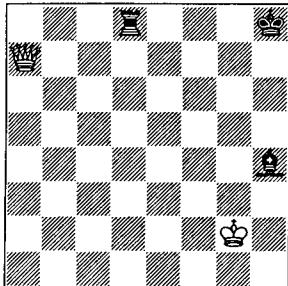
E.Dobrescu

2.hm Halberstadt MT,

Thèmes-64 1970

{c}: Bulletin Problemistic/7-8

1996

8) Wit wint

Dit soort studies maakte Dobrescu in die periode nogal veel. De materie is ongelofelijk ingewikkeld, en het is daarom razend knap dat een groot gedeelte van zijn studies correct blijkt nu met de CD-ROM's een definitieve uitspraak mogelijk is.

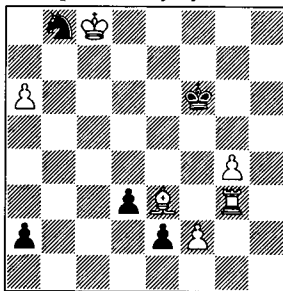
1. ♖f7 (1. ♖a1+? ♚h7 2. ♖h1 ♛d4 3. ♖b1+ ♚g7 4. ♖b7+ ♚g6) 1... ♚g8+ (1... ♛d2+ 2. ♚h3 ♛d3+ 3. ♚g4 ♛d4+ (3... ♚g3+ 4. ♚f4) 4. ♚f3 ♛d3+ (4... ♛d8 5. ♚e3) 5. ♚e4 ♛c3 6. ♚d4) 2. ♚f3 (2. ♚h3? ♚g3+! 3. ♚h2 ♚g7 4. ♖e8+ ♚h7 5. ♖h5+ ♚g8) 2... ♚g3+ (2... ♛d8 3. ♚e4) 3. ♚e4!! (3. ♚f4? ♚g5!) 3... ♚g4+ 4. ♚f5 ♚g5+ 5. ♚f4! ♛a5 6. ♖f8+ ♚h7 7. ♚g4 ♛a4+ (7... ♚g5 8. ♖b4 ♛e5 9. ♖d6) 8. ♚h5 ♛d4 9. ♖f7+ ♚h8 10. ♖c7 ♛e4 11. ♖b8+ ♚h7 12. ♖b7+ ♛e7 13. ♖b1+ en wint.

Allereerst blijken er een aantal duals voor te komen: 9. ♖c5; 9. ♖h6+; 9. ♖f5+ of 11. ♖b7.

Maar na 1... ♛d2+! 2. ♚h3 ♛d3+ 3. ♚g4 ♚g3+! 4. ♚f4 ♚g5!! ontstaat dezelfde stelling als na wit's vijfde zet in de hoofdvariant; met dien verstande dat hier wit aan zet is. En gezien het feit dat dit een wederzijdse zetdwangstelling is, betekent dat hier remise!

E.Dobrescu

1.p Solidarity Ty 1972

9) Wit wint

1.a7! (Dit is de enige serieuze winstpoging. Op 1. ♛d4+? ♚g6 2.a7 e1 ♖ 3.axb8 ♖ ♖e6+ 4. ♚d8 ♖g8+ 5. ♚c7 ♖c4+ 6. ♚b7 ♖b3+ 7. ♚a8 (7. ♚b6 ♖d5+ 8. ♚c7 ♖e5+) 7... ♖d5+ 8. ♖b7 ♖d8+ 9. ♖b8 ♖d5+ en 1. ♚g1? ♚xa6 2. ♛d4+ ♚g6 3. ♚c3 ♚c5 4. ♛a1 ♚e4) 1... a1 ♖ (1... e1 ♖ 2.axb8 ♖ ♖c3+ 3. ♚d7 a1 ♖ 4. ♚f3+ ♚g6 5. ♖e8+ ♚h7 6. ♖f7+) 2.axb8 ♖ ♖a6+ 3. ♚d8! ♖a5+ 4. ♚e8! (4. ♚b6? ♖d5+ 5. ♚c7 ♖e5+ 6. ♚b7 ♖xb8+ 7. ♚xb8 d2; 4. ♚d7? ♖d5+ 5. ♚c7 ♖e5+ 6. ♚b7 ♖xb8+ 7. ♚xb8 e1 ♖ 8. ♚d4+ ♚g6 9. ♚xd3 ♖b1+) 4... ♖a4+ 5. ♚f8 ♖a3+ 6. ♚g8 ♖a2+

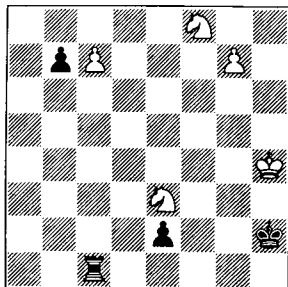
7. ♚h8 (Via een systematische manoeuvre is de witte Koning ontsnapt aan de schaaks) 7... ♖a1! (Maar goede raad is nu duur; de zwarte dame dreigt via h1 de koning opnieuw lastig te vallen: 8. ♚h7? ♖h1+ 9. ♚g8 ♖d5+ of 8. ♖c7? ♖h1+ 9. ♚g8 ♖a8+ en 8. ♖e8? ♖h1+ 9. ♚g8 (9. ♖h5 ♖a8+) 9... ♖d5+ 10. ♚f8 ♖d6+ 11. ♚g8 ♖d5+ 12. ♚h8 ♖h1+ etc) 8. ♖b7! ♚g6+ 9. ♚g8 ♖a2+ 10. ♚f8 ♖a3+ 11. ♚e8 ♖a4+ 12. ♚e7 ♖a3+ 13. ♚e6 ♖a2+ 14. ♚d6 ♖a3+ 15. ♚c5

Maar op het beslissende moment is er nog een zet die zwart van een gunstig aftrekschaak met de koning berooft, en bovendien veld h1 onbereikbaar maakt voor de zwarte dame: 8. ♚g1! ♖xg1 9. ♖d6+ met mataanval, of 8... ♖c3 9. ♚h7 en zwart heeft geen schaak op de h-lijn en gaat snel mat.

Verder vond mijn computer nog een dual: 3. ♚c7 ♖c4+ 4. ♚d6 ♖e6+ 5. ♚c5 e1 ♖ (of 5... ♖e7+ 6. ♚c4 ♖e6+ 7. ♚xd3 e1 ♖ 8. ♖f8+ ♚g6 9. ♖h6+ ♚f7 10. ♚f3+ ♚e7 11. ♖f8+ ♚d7 12. ♚f7+) en nu gaf de componist slechts 6. ♚f3+ ♚g6. Maar 6. ♖h8+! is een beslissend mataanval: 6... ♚g6 7. ♖h6+ ♚f7 8. ♚f3+ ♚e7 9. ♖g7+ ♚d8 10. ♚f8+ ♖e8 11. ♖f6+ ♚c7 12. ♖b6+.

E.Dobrescu

1.p Magyar Sakkélet 11/1976

10) Wit wint

Deze eerste prijs-winnaar is wel een zeer spectaculaire studie. Na de inleiding 1.♘g2 ♚c4+ (1...♜xg2 2.g8♖+ ♚f2 3.♖f7+) is er al meteen een belangrijke keuze: 2.♜h5! ♚c5+ 3.♜h6 ♚c6+! 4.♘e6! ♜xg2 (4...♙xe6+ 5.♜h7 ♚e8 6.♘e1) 5.g8♖+ ♜h2! 6.♖b8! e1♖ (6...♜g1 7.c8♖ ♙xc8 (7...e1♖ 8.♖g8+ ♚f2 9.♖f4+) 8.♖g3+ ♚f1 9.♖f3+ ♚e1 10.♘d4; 6...♜h3 7.c8♖ ♙xc8 8.♖e5 ♚c2 9.♘d4) 7.c8♖+ ♜h3 Het is raar maar waar: in deze gespannen stelling met veel zwaar materiaal wint alleen een stille zet: 8.♖h8!! (8.♖g8? ♙xe6+ 9.♜g7 ♖c3+ 10.♜h7 (10.♜f8 ♖c5+ 11.♜g7 ♖d4+) 10...♖d3+ 11.♜h8 ♙h6+) 8...♙xe6+ (8...♖e3+ 9.♜g6+ ♜g2 10.♖bh2+ ♚f1 11.♖h3h3+; 8...♖g1 9.♖be5 ♚c4 10.♘f4+) 9.♜g5+ ♜g2 10.♖hh2+ ♚f1 11.♖bf4+

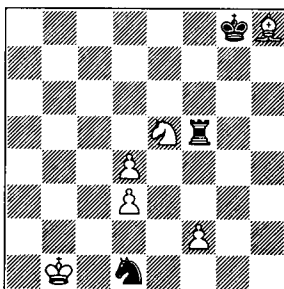
Maar waarom kan dan niet 2.♜g5? Dobrescu geeft de volgende variant: 2...♜xg2 3.g8♖ ♙xc7 4.♖d5+ ♚f2 5.♖f5+ ♜g2 6.♖e4+ ♚f2

7.♖f4+ ♜g2 8.♖e3 ♚c2! 9.♘e6 ♚f1 10.♖f3+ ♜g1 en remise. Ik doe er nog een paar: 11.♖g4+! ♜f2 12.♖f5+ Nu is het probleem dat de koning niet op de 2e rij blijven kan: 12...♜g2 13.♖xc2; dus 12...♜g1. Maar nu de dame veld f3 heeft verlaten, slaat het witte paard toe: 13.♘d4 e1♖ 14.♘f3+.

E.Dobrescu

3.p Romania-Bulgaria match 1974

{v}: *Bulletin Problemistic* 1993

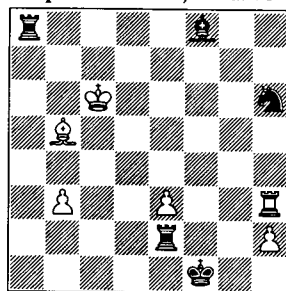
11) Remise

Dit is een van de positionele remises waarin Dobrescu uitblinkt: 1.♜c2! (1.♘g6? ♙g5! 2.♘e5 ♘c3+ 3.♜c2 ♘d5 4.♜b3 ♙f5 5.♜c4 (5.♘g6 ♜h7 6.♘h4 ♙h5) 5...♘f4 6.♜c5 (6.d5 ♜xh8 7.d6 ♙xe5) 6...♜xh8 7.♜c6 ♜g7) 1...♘xf2 2.♘g6 ♙g5 (2...♜f7 3.♘e5+ ♜g8 4.♘g6) 3.♘e5 ♙f5 4.♘g6 ♜h7 5.♘h4 (5.♘e7? ♙f7) 5...♙f4 6.♘g2 ♙g4 7.♘e3 ♙g3 8.♘f5 (8.♘f1? ♙g1) 8...♙f3 (8...♙g5 9.♘d6! ♙d5 10.♙e5) 9.♘h4

Echter 3...♙g2! Dreigt nu wel 4...♜xh8 en op 4.♙f6 volgt ♘g4+. Verder commentaar overbodig.

E.Dobrescu

6.p Peckover JT, EG 1976

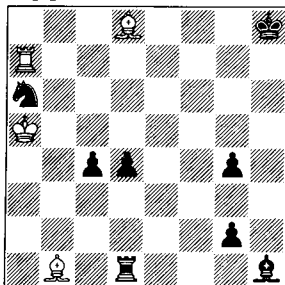

12) Remise

1.♜b7! (1.♙f3+? ♚e1 2.♜b7 ♙ea2 3.♙f1+ ♘d2 4.♙a4 ♚e2) 1...♙d8 (1...♙a5 2.♙f3+ ♚e1 3.♙xe2 ♚xe2 4.♙xf8) 2.♜c7 ♘f7 (2...♙d5 3.♙f3+ ♚e1 4.♙xe2 ♙d6+ 5.♜c6; 2...♜g2 3.♙xe2 ♙d2 4.♙g4) ♘g4 5.♙g3+ 3.♙f3+ ♚e1 4.♙xf7 (4.♙xe2? 5.♙d6+) 4...♙a8! (4...♙ed2? 5.♙f1+) 5.♜b7 ♙ea2 6.♙f1+! (6.♙a4? ♙d8 7.♜c7 ♙ad2 8.♙d7 ♙a8 9.♜b7 ♙al 10.♙xf8 ♙xd7+) 6...♘d2 7.♙a4 ♚e2 8.♙f7! (8.♙g1? ♚f2!) 8...♙d8 9.♜c7 ♙ad2 10.♙d7 ♙a8 11.♜b7 ♙da2 (11...♙al 12.♙b5+) 12.♙a4 ♙d8 13.♜c7 Een zeer gekruide positionele remise.

Maar de weerlegging is ook behoorlijk gepeperd: 2...♙d2! 3.♙f3+ ♜g2 4.♙xe2 (4.♙xf8 ♙xe3) 4...♙d6+ 5.♜c6 en nu de prachtige zet: 5...♙e5!! en de looper zorgt ervoor dat het paard niet kan worden aangevallen en omgekeerd; zwart wint nog een stuk.

E.Dobrescu
sp.p Sachové Umenie 1979

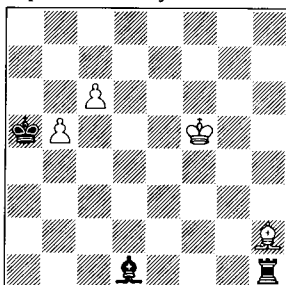

13) Wit wint

De twee lopers, gesteund door de toren, drijven eerst de koning naar de damevleugel: 1.♔f6+ ♖g8 2.♗h7+ ♜f8 3.♗g7+ ♜e8 4.♗g6+ ♜d8 5.♗f6+ ♜c8 6.♗f5+ ♜b8 7.♞xa6 (7.♜b6? ♞b1+ 8.♞xa6 (8.♗xb1 g1♗) 8...♞b5! 9.♞b7+ ♞xb7 10.♗e5+ ♞c7 11.♜b6 g1♗ 12.♗xc7+ ♜a8) 7...♞a1+ (7...♞e1 8.♞b7+ ♜a8 9.♞c7 ♞e8 (9...♞a1+ 10.♜b6) 10.♗e5) 8.♜b6 ♞b1+ (8...♞xa7 9.♗e5+ ♜a8 10.♗e4+) 9.♗xb1 g1♗ En nu weer terug: 10.♗e5+ ♜c8 11.♗f5+ ♜d8 12.♗f6+ ♜e8 13.♗g6+ ♜f8 14.♗g7+ ♜g8 15.♗h7+! ♜xh7 16.♗xd4+

Hier zijn maar liefst drie duals. De pointe uit de hoofdvariant kan al een paar zetten eerder worden gebruikt: 12.♗c7+! ♜e8 13.♗g6+ ♜d7 14.♗h2+. Bovendien is er een zet eerder nog 11.♞c7+! ♜d8 12.♗f6+ ♜e8 13.♗g6+ ♜f8 14.♞c8+, en tenslotte is ook 14.♞d7! met matdreiging meteen beslissend. Op 14...d3+ volgt dan eenvoudig 15.♜a6!

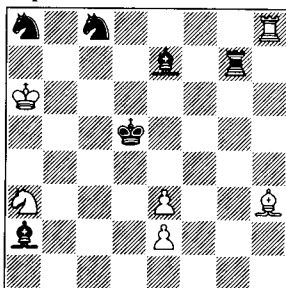
E.Dobrescu
3.p Nordisk Postsjakkblad 1978

14) Remise

Wat is er nou mis met: 1.c7 ♞f1+ 2.♗f4 ♗c2+ 3.♜e6! ♞e1+ 4.♗e5! ♗b3+ 5.♜d7 ♞d1+ 6.♗d6 ♗c2 en nu nog even terug 7.♜e6 ♞f1 8.♗f4! ♞e1+ 9.♗e5 ♗d1 10.♜f5 ♞g1 11.♗g3! ♞f1+ 12.♗f4 Maar wel zo simpel is 10.♜d6! en nu kan de toren niet naar d1 en staat bovendien op een nogal slecht veld; op 10...♗g4 volgt immers 11.♗c3+.

E.Dobrescu
1.p L'Italia Schacchistica 1979

15) Remise

1.♗b5! ♗cb6 2.♞h5+ ♜c6
3.♗d4+ ♜c7 4.♗e6! ♗b1
5.♗b5+ ♜c6 6.♗d4+ ♜d6

7.♗f5! ♗a2 8.♗b5+ ♜c6
9.♗d4+ ♜c7 10.♗e6!

Een interessante mogelijkheid is echter 1.♞xc8 ♗xa3 2.♞xa8 ♗c4+ 3.♜a5 ♗c5 en nu geeft de componist: 4.♗c8 ♞g1 5.♗d7 ♞a1+ 6.♗a4 ♞b1 7.♞d8+ (7.♗d7 ♗b6+ 8.♜a4 ♞a1+) 7...♜e6 8.♞e8+ ♜f7 9.♗d7 ♞a1+ 10.♗a4 ♞xa4+ 11.♜xa4 ♜xe8, of 4.♞d8+ ♜e5 5.♞e8+ ♜f6.

Echter mijn computer, hoe kon hij ook anders, vond een typische computerzet; 4.♗f1! Hiermee werpt wit een soort muur op waarmee voorkomen wordt dat de zwarte toren op a1, a2 of a3 matgeeft. Na 4...♞g1 zou wit het liefst met 5.♞f8 die loper op f1 dekken, echter dat veld is gedekt door de zwarte loper. Middels 5.♞d8+! ♜c6 6.♞c8+! kan zwart alleen verder komen door 6...♜d6 te spelen (Als zwart ergens een loper tussenplaatst, kan de witte loper f1 weer verlaten, en als zwart's koning naar de e-lijn gaat, volgt 7.♞c8). Nu kan wel 7.♞f8! en ik zag niet hoe zwart verder kon. Kortom; een nevenoplossing. Nadat ik Dobrescu deze treurige mededeling had gedaan, keek ik nogmaals naar deze stelling, omdat ik niet kon geloven dat wit met deze zeer passieve verdediging remise kon houden. En inderdaad. Zwart heeft nog een andere mogelijkheid om de onderste rij te bereiken: 7...♞g7! 8.♞d8+ ♜e5! 9.♞a8 ♞b7!! 10.♗h3 en nu even subtiel 10...♞b5+ 11.♜a4 ♞b1 en snel mat. Een kleine studie binnen een studie! (wordt vervolgd)

Inhoudsopgave 9e jaargang nummer 4

		pag
Redactioneel	Harold van der Heijden	1
Ledenvergaderingen 1997	Hans Buijs	2
The Rinck-Kubbel match - part 4	Alain Pallier	3
Herstelwerkzaamheden	Teun Balemans	6
Thema en Variaties (1)	Wouter Mees	8
A dip into the archives	Timothy Whitworth	11
Tema con Variazioni	Hans Buijs & Rolf Hendriks	12
Het beste van Teletekst BRTN	Fernand Joseph	16
(Un)solved Mysteries	Harm Benak	18
Classic Cooking	Harold van der Heijden	19

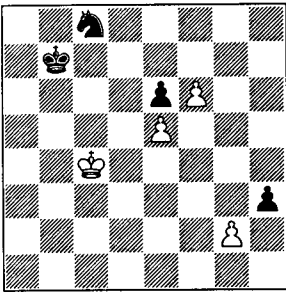
ISSN 1386-5404

A dip into the archives

by Timothy Whitworth

Yakimchik's study presents a difficult theme in an exceptionally simple form. This was the verdict of Rostislav Alexandrov, the judge of the 1933 tourney in *Shakhmaty v SSSR*. He certainly knew what he was talking about, for a few years earlier he himself had composed a study with the same theme (1st-2nd prize, tourney in honour of A. A. Troitzky, *Zadachi i etyudy*, 1929).

V. Yakimchik
Shakhmaty v SSSR, 1933
4th HM

White to play and draw

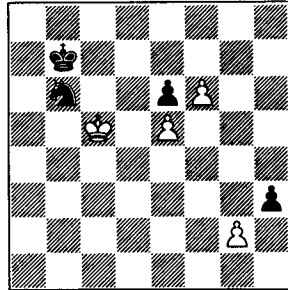
In Yakimchik's piece, the play starts with 1.f7 ♖b6+ 2.♗c5 hxg2 3.♕d6. Now Black avoids 3...g1 ♖ because of the sequel 4.f8 ♖ ♗c5+ 5.♗xe6 ♖xf8

stalemate. Instead, he plays 3...g1 ♖!, seeing that he will win after 4.f8 ♖ ♗c5+ 5.♗xc5 Nd7+. But one underpromotion can be answered by another: White responds with 4.f8 ♖!, ruining Black's plans.

It was not long, however, before Vitaly Chekhover cast a critical eye over this study. In an article in *Shakhmaty v SSSR*, August 1936, he pointed out that if Black plays 2...♗c7, instead of 2...hxg2, he gains a decisive advantage. The white king cannot go to d6, and after 3.gxh3 ♖d7+ the moves ...♗d8 and ...♗e7 will force White's surrender. (In the same article, Chekhover questioned the soundness of Alexandrov's comparable study, but that is another story.)

Happily, Cor de Feijter found a neat way to rectify Yakimchik's work.

correction by C.J. de Feijter
Tijdschrift van den KNSB,
1938

White to play and draw

In the amended setting, White really does draw: 1.♕d6 (White shuns 1.f7 and 1.gxh3, both of which lose to 1...♗c7) 1...hxg2 2.f7 g1 ♖ 3.f8 ♖.

De Feijter's correction was drawn to my attention recently by Harold van der Heijden. Exactly the same modification of Yakimchik's position was proposed by Paul Byway a few years ago (*BCM*, July 1994). Of course, when a lightly constructed study of this kind needs correcting, it is not at all surprising that two experts, working independently, should come up with the same remedy.